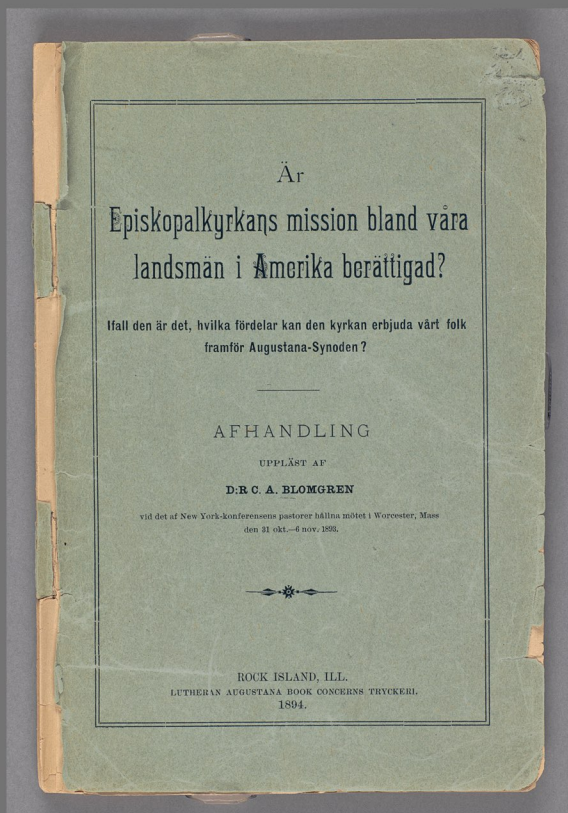

Blomgren, Carl August

Är episkopalkyrkans mission bland våra landsmän i ...

Sv saml Teol Polem (Br)

Tillkomstår 1894 ;
Digitaliserad år 2020

National Library
of Sweden

Är
Episkopalkyrkans mission bland våra
landsmän i Amerika berättigad?

Ifall den är det, hvilka fördelar kan den kyrkan erbjuda vårt folk
framför Augustana-Synoden?

AFHANDLING

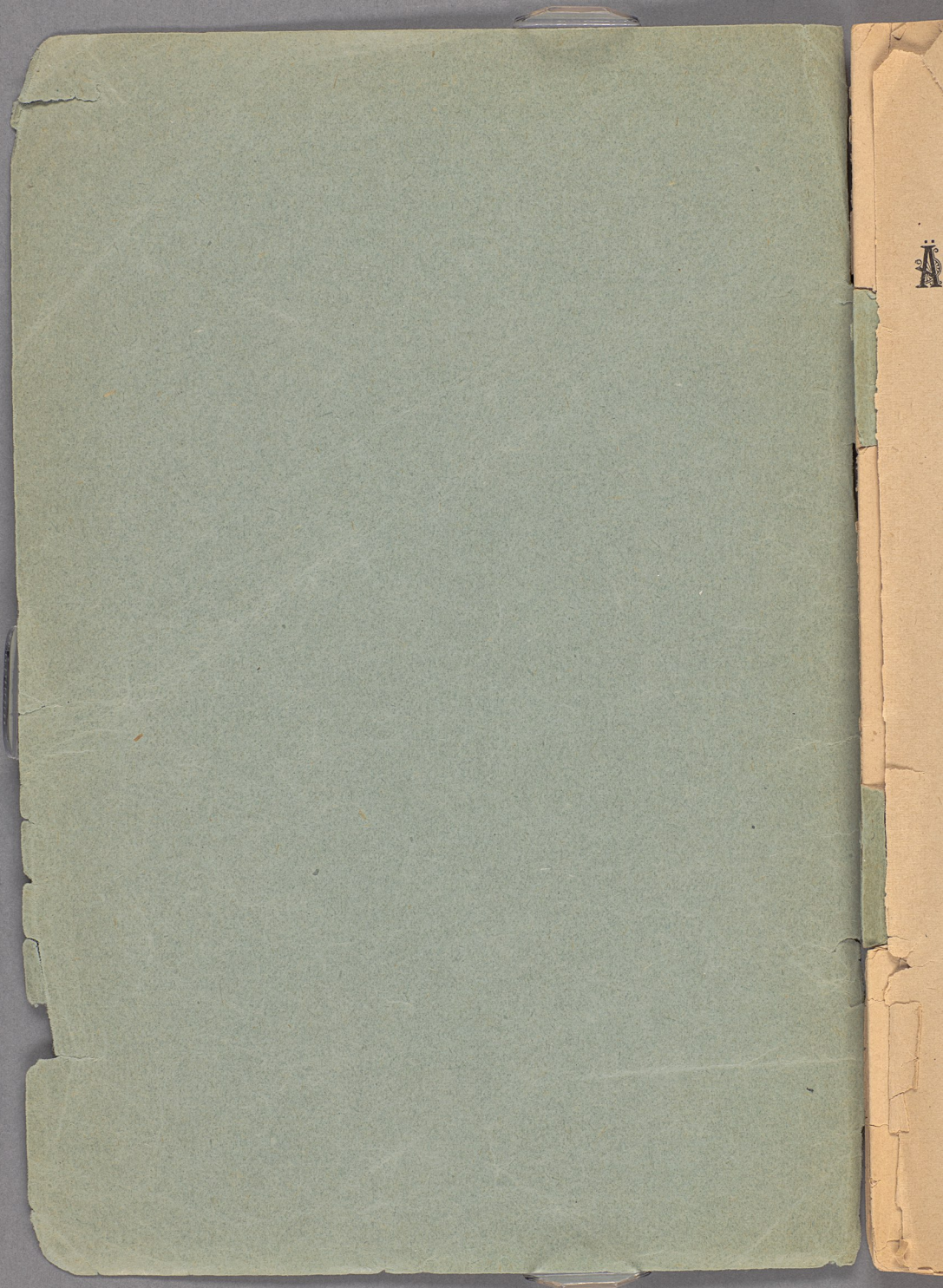
UPPLÄST AF

D:R C. A. BLOMGREN

vid det af New York-konferensens pastorer hållna mötet i Worcester, Mass
den 31 okt.—6 nov. 1893.

ROCK ISLAND, ILL.
LUTHERAN AUGUSTANA BOOK CONCERNS TRYCKERI.
1894.

Är episkopalkyrkans mission bland våra landsmän i Amerika berättigad?

Öfall den är det, hvilka fördelar kan den kyrkan erbjuda vårt folk
framför Augustana-Synoden?

AFHANDLING

UPPLÄST AF

D:R C. A. BLOMGREN

vid det af New York-konferensens pastorer hållna mötet i Worcester, Mass.
den 31 okt.—6 nov. 1893.

ROCK ISLAND, ILL.
LUTHERAN AUGUSTANA BOOK CONCERNS TRYCKERI.
1894.

“Ty äfven då vi kommo till Macedonien, hade vårt kött ingen ro, utan vi voro på allt sätt trängde; utifrån strider, inifrån förskräckelser.” 2 Kor. 7: 5.

Så beskref Paulus i korthet sitt tillstånd, då han syntes nå höjdpunkten af sin verksamhet, på samma gång han syntes nedstiga djupast ilidandets dal. Den hårda kampen i Efesus var utkämpad och seger vunnen, men nedslående underrättelser kommo från Korint. Det mäktiga judiska partiet, som öfver allt och på alla vis motarbetaden store hednaaposteln, hade fått insteg i Korint, och äfven andra partier, och splittrat församlingen. I Troas har Paulus ingen ro, han väntar Titus från Korint. I Filippus, i kretsen af den mest älskliga af de apostoliska församlingarna, har han ingen ro. En påle i köttet (det djupaste vemod) marterar honom. Titus har ej kommit. Kanske det första brevet till församlingen har förfelat sitt mål och allt är förloradt i Korint. Till sist kommer Titus med glädjande nyheter. Paulus skrifver det andra brevet till Korint, men vill ej sjelf resa dit ännu. I stället tränger han in i de vilda nordliga trakterna af Macedonien med evangeliets budskap. Kommer åter till Korint. Får höra om stormen i Galatia. Skrifver Galaterbrevet. Foebe reser i något ärende till Rom. Paulus skrifver och sänder Romarebrevet med henne. Allt detta under den korta tiden af tre månader. Apg. 20: 3.

En liknande oro och rastlös verksamhet kännetecknar vårt arbete bland vårt folk i detta land. “Utifrån strider”, emot partier; “inifrån förskräckelser”, ofta djupt vemod och oro, för församlingarnas timliga och eviga väl. Men ju större svårigheter vi hafva att kämpa emot, desto större nit och framgång synas vi hafva. Liksom det lagiska judiska partiet var mest fiendtligt af alla partierna mot Paulus och hans verk, på samma gång de föregåfvo sig vara det rätta kristna partiet; så synas de svenska episkopaterna i detta land, omgifvandesig med ett falskt sken af lutherdom, vara våra bitteraste fiender. Deras plan går ut på att förderfva hela vårt samfund, och för att nå detta mål sky de inga medel.

Det slagord de oftast begagna för att nedtysta alla tvifvel och allt motstånd hos dem de försöka fånga är detta:

“*det är ingen skilnad mellan svenska kyrkan och episkopal-kyrkan.*” De vanliga bevisen för detta påstående äro: 1:o, de äro båda statskyrkor; 2:o, båda hafva biskopar; 3:o, båda hafva i hufvudsak samma lära. Då det finnes en yttre likhet dem emellan och vårt folk hvarken har tid eller förmåga att grundligt studera skilnaden mellan de båda samfundet, så blir följden den, att en del af dem lätt förvillas och tro sig vara lutheraner, under det de äro fångade af episkopalerna, såsom fiskar i hafvet tro sig vara fria, då de likväl äro omslutna af fiskarens not.

Den väsentliga skilnaden mellan de båda kyrkosamfundet är i korthet följande.

Den lutherska kyrkans uppkomst.

Den lutherska reformationen hade en genomgripande religiös karaktär. Den var en väldig reaktion mot den katolska kyrkans villfarande läror och ruttna moraliska lif. En ny pingstdag uppgick öfver kristenheten, då Luther uppspikade sina 95 teser på slottskyrkodörren i Wittenberg. Hvarje tes var en eldstunga och hvarje hammarslag “ett plötsligt dån från himmelen”, som brusade fram öfver kristenheten som en storm och väckte alla till *bot* eller *knot*. Påfven och hans anhang ordnade sina krafter under Karl V:s och dr Ecks ledning för att krossa orostiftaren, men destodo maktlösa. Evangelium om den korsfäste Frälsaren samlade stora skaror omkring korsets fana, så att till sist uppstod en *väldig antikatolsk evangelisk kyrka i Europa* — en kyrka grundad på klippan Kristus; en kyrka renad från den katolska kyrkans villfarelser och styggelser; en kyrka, i hvilken Guds ord rent och klart läres och sakramenten rätt förvaltas. Ingen mänsklig makt kunde upprätta en sådan kyrka, blott genom Guds kraft och ledning kunde det ske. Guds hand skönjes äfven tydligt i ordnandet af förberedelserna för reformationen; i den store reformatorns lif; och i reformationens kyrkans grundande och utveckling.

Han ledde korstågen så, att en del af Europas folk skulle lära känna rutenheten i Rom. Han ledde mysticismens starka undervattensström. Han ledde snillena till upptäckt af papper, tryckerikonst och den nya världen. Han grupperade Europas småmakter till stora, och förnedrade det stolta Spanien, som satt lik en drottning vid vesterhafvet och

sträckte sin spira ut öfver så väl den gamla som den nya världen. Han framförde, då alla förberedelserna voro gjorda, Luther ur den mörka klostercellen för att luttra kristenheten. "Mannen efter Guds hjärta" framträder, uppspikar sin proklamation på slottskyrkodörren i Wittenberg, förkunnar modigt evangelium, predikar, skrifer, disputerar, utgifver den ena för Rom farliga boken efter den andra; öppet, oförskräckt, i universitet, kyrka och palats, inför kyrkomöten och inför Europas väldige uppträder han oförskräckt. Hans fiender kunde ha skadat honom, någon jesuit kunde ha färgat sin dolk i hans hjärteblod, de kunde ha förgiftat honom, röfvat bort honom, bränt honom, men ingen kommer med sin hand vid honom; inte ett hår på hans hufvud krökes. Orubblig och oskadad stod han lik klippan i hafvet och trotsade stormar och böljor. Mot Rom å ena sidan och svärmarne å andra förkunnade han Kristi evangelium modigt och oförskräckt. Fredrick den Vise af Saxen, Frankrikes konung, Englands konung, den mäktige Karl V, som regerade öfver två verldar, ja, sjelfva turken måste bidraga till att skydda reformatorn, till dess hans verk var fullbordadt, till dess en kyrka var grundad — en kyrka utan påfve, prelat, aflatskrämare och hela raden af katolskt otyg. En kyrka, hvilkens hufvud är Kristus, hvilkens skatter äro *ordet* och *sakramenten*, hvilkens lösen är: "rättfärdiggörelsen af nåd för Kristi skull." En kyrka, som stått orubblig midt under fiendernas larm och anfall, midt under väldiga revolutioner, midt under slagregn, floder och stormar, ty den är grundad på hälleberget Kristus.

Reformationen i England.

Denna skilde sig i många hänseenden från den lutherska. Innan Henrik VIII besteg Englands tron, hade flera reformationsförsök gjorts på ön för att befria kyrkan från hennes svåraste lyten. Under Richard II:s regering började Wicliffe i Oxford predika mot hela det katolska kyrkosystemet såsom olagligt och särskildt emot att kyrkan hade slagit under sig så stora egendommar. Sina kaplaner sände han ut att förkunna dessa läror för folket, under det han sjelf satt i allsköns ro i Oxford och föreläste och öfversatte bibeln och njöt af det goda, som rektorsbefattningen vid det rika Lutterworth bragte honom. Såsom frukt af hans reformsträfvan-

den uppkom i England en sekt, som kallades lollarder och som voro de egentliga deltagarne i det stora bondeupproret i England 1381, under ledning af Wat Tyler. Efter den tiden förföljdes lollarderna af så väl Rickard II som särskildt af Henrik IV, och slutligen så godt som utrotades de. Under det följande århundradet invecklades England i ett 30-årigt blodigt inhemskt krig, som fördes mellan husen York och Lancaster; genom hvilket flera familjer af adeln utrotades; feodalsystemet sönderbröts och den Tudorska konungaätten uppsteg på Englands tron. Af denna ätt intager Henrik VIII den mest betydande plats genom sin obestridda arfsrätt till Englands tron och genom sin despotiska karaktär, som yppade sig i hans blodtörst och religiösa reformsträfvanden. Hans många giftermål utgjorde grunden till hans många blodiga dåd, ändlösa intriger och rofferier. Två af sina gemåler lät han halsugga, två bortdref han, en dog inom ett år efter vigseln, och den sista öfverlefde honom. Alla sina illgerningar bedref han under rättvisans och religionens täckmantel, hvilket förklarar, hvarför en kardinal Wolsey, More, Cromwell, Cranmer, parlament, kyrkomöten och domstolar täflade om att vinna hans nåd genom blind lydnad för hans despotiska vilja. Den kyrkoreform denne blodtörstige tyrann företog sig att genomföra var icke religiös, utan blott och bart en politisk reform. Han ville hafva en katolsk kyrka, men utan påfven i Rom; han ville sjelf vara påfve. Då Luthers bok "De Babylonica captivitate Ecclesiae" utkom 1520 och började spridas i England, skrefvo ärkebiskop Warham och biskop Longland till kardinal Wolsey och bådo honom göra slut på spridningen af Luthers skrifter. Han samlade då ihop så många böcker han kunde, som voro skrifna af Luther, och brände upp dem på bål vid St. Pauls i augusti 1521.

Samma månad (den 25 augusti) utgaf Henrik VIII sin beryktade bok emot Luther och erhöll därför af påfven Clement äretiteln "den sanna trons försvarare", öfver hvilken utmärkelse han kände sig mycket stolt. Då Wm. Tyndales öfversättning af nya testamentet, tryckt i Worms 1526, började spridas i England och de engelska biskoparneingo reda derpå, gjorde de allt för att hindra spridningen af dem och t. o. m. brände en stor del af dessa testamenten på bål i Cheapside år 1527. Dessutom uppdrogo de åt den grymme Thomas More att rensa England från lutherdom. Denne man intog snart kardinal Wolseys plats, och ett skräckvälde börjades i England, som fick en motbild i jakobinernas

skräckvälde under den franska revolutionen. More utverkade följande kungliga befallning: "att ingen skall predika, eller skrifva någon bok, eller hålla någon skola utan tillåtelse från stiftets biskop — ingen skall hafva en kättarebok i sitt hem — att biskoparne skola kasta förbrytarne i fängelse och straffa dem efter godtycke — och slutligen att öfverdomstolen och alla regeringens tjenstemän skola vara biskoparne behjälpliga i utrotandet af kättarne." En sådan grym proklamation utsände Henrik VIII, reformationens fader i England. Bland Mores många efterlemnade dokument heter det ofta om de stackars offren: "N. N. skall stämmas inför domstol och afrättas." Stämning och afrättning var liktydigt. Domshandlingen var ett grymt begabberi. Genom sina många blodiga dåd under rättvisans och religionens täckmantel var det som Henrik VIII lyckades blifva envåldsherskare i England i så väl andlig som världslig bemärkelse. Han blef Englands *påfve*. År 1532 böjde sig hela den engelska kyrkan nästan utan motstånd under honom liksom den hade böjt sig under påfven i Rom. Vid ett par tillfällen syntes han luta något åt protestantismen, t. ex. då han liknöjdt tillät bibeln att tryckas 1535, och då han utgaf "Book of Articles" 1536, och "The Godly and Pious Institution of a Christian Man" 1537. Men i dessa böcker synes han blott vara oviss om antalet af sakramenten, hvilket är i sjelfva verket all den protestantiska anstrykning som både konungen och dessa böcker visa. År 1541 utgaf han de "Sex artiklarna" eller "den sexfaldiga piskan", som de sedermera kallades, på grund af deras stränghet och den blodiga förföljelse de åstadkommo. I dessa sex artiklar voro hufvudpunkterna af den katolska läran sammanfattade, och alla, som inte underskrefvo dem, skulle straffas med döden. Mot slutet af sin blodiga regering syntes han åter vara något böjd åt protestantismen, ty han gaf tillåtelse att utgifva den engelska bönboken och den engelska gudstjenstordningen, hvilka voro till största delen öfversättningar från latinska böner och messor och således lånade från romarkyrkan, men med vissa reformerta tillsatser här och der. Under det man höll på med detta arbete, dog konungen 1547. Hans närmaste efterträdare voro Edward VI, den blodiga Maria och Elisabet.

Under Edwards korta regering fick protestantismen något mera insteg i England. Flera tyska teologer inbjödos i landet. Bönboken reviderades åter och fick flera calvinska

tillsatser. Dessutom utgäfvos de 42 artiklarne, som sedermera reducerades till ett antal af 39, och som voro till en betydlig del lånade från den Augsburgiska bekännelsen. Under denna tid indrogos äfven de tionden, som förut tillfallit klostren och presterna, och gäfvos åt lekmän, så att presterna blefvo ganska utarmade. Följden blef den, att majoriteten af presterskapet villigt återgick till alla gamla katolska bruk, då den "blodiga Maria" uppsteg på Englands tron. Men 1,500 till 3,000 prester hade ingått i äktenskap under Edwards regering. Dessa måste antingen återgå till celibatet, eller fly eller dö. Många grepos och afrättades genast, under det att andra undkommo. På fyra år brändes icke mindre än 286 personer. Då Elisabet uppsteg på tronen, kommo stora skaror af flyktingar tillbaka från fastlandet och medförde verkliga protestantiska ideer. Dessa puritaner fingo snart sitta trångt. Förföljelsen rasade änyo. Hennes primas, ärkebiskop Parker, och hans efterträdare Whitgift hyste samma åsigter som drottningen, och förföljelsen pågick. Ärkebiskop Bancroft, under Jakob I, fortsatte förföljelsen, och under den blodige Lauds regering, hvilkens villiga redskap voro domstolarne "High Commission" och "Star Chamber", flöt puritanernas blod i strömmar både i England och Skottland. Men det katolska Irland fick sitta i lugn i katolicismens mörker, fastän Englands spira nu sträcktes ut äfven öfver den irländska ön. Af allt detta framgår tydligt, att reformationen i England var en fyrtio-årig kamp mot protestantismen och särskildt mot lutheranismen. Den var mera en kamp emot påfven än emot den katolska kyrkan. Englands regenter ville sjelfva vara påfvar, men på samma gång ville de hafva en så katolsk kyrka som möjligt, därför står också den anglikanska kyrkan, bland de protestantiska kyrkosamfundet, närmast den katolska. Derför har den också, både i gamla och nya verlden, visat sig vara en brygga, på hvilken stora skaror af protestanter återgått till den katolska kyrkan.

Genom historiens ojäfaktiga vittnesbörd, som blott i korthet här kunnat angifvas, se vi tydligt, att det är en stor skillnad mellan den lutherska kyrkans och den anglikanska kyrkans uppkomst. Vid närmare granskning finna vi äfven en väsendtlig skillnad dem emellan i

Lära och kyrkoförfattning.

Den lutherska kyrkans bekännelseskriterier äro Confessio Augustana 1530; och Apologia Confessionis Augustanae, som utkom strax derefter, båda skrifna af Melancthon. Dessutom af Articuli Smalcaldici af Luther 1536, och Formula Concordiæ 1576. Dessutom af Luthers lilla och stora katekes och af de tre äldsta symbola. Den lutherska kyrkan är rik på bekännelseskriterier, ty den har mycket att försvara. Den anglikanska kyrkans bekännelse är sammanfattad i de 39 artiklarne. Utom dessa kan den knapt sägas hafva någon bekännelse, så vida man ej får räkna hit de gamla engelska homilierna och de lambethska artiklarne; de förra begagnas ej i den amerikanska episkopalkyrkan, och desenare, hvilkas ändamål var att gifva de 39 artiklarne en uteslutande calvinsk prägel, hafva ej lyckats vinna allmänt erkännande inom episkopalkyrkan. De trettionio artiklarne utgöra intet teologiskt system i sig sjelft, utan äro en sammanfattning af några af kristendomens hufvudläror, lånade dels från Augsburgiska bekännelsen och dels från reformerta källor. Fattigdom på bekännelse utmärker än i dag denna kyrkas vacklande hållning, då det gäller läran, och gör, att en kyrkoförening inom kyrkans eget sköte och nu räknande närmare 50,000 medlemmar, och bland dessa många af kyrkans förnämsta män, kunnat komma till stånd, med ändamål att återföra anglikanska kyrkan till romarkyrkan. På samma lösa bekännelsegrund är det också som Canon Prier kan i tal och skrift sprida den läran, att under hela gamla testamentet fans ingen uppenbarelse om något lif efter döden; och den ännu mer vidtbekante Canon Farrar kan på samma sätt lära, att der finnes intet straff efter döden, således intet helvete, och det utan att någon i hela den anglikanska kyrkan höjer ens ett finger för att hindra spridandet af sådana villfarelser.

I läran skiljer sig den anglikanska från den lutherska kyrkan särskildt i frågorna om *predestinationen*, om *nattvarden* och om *episkopatet*. I den sjuttonde artikeln om predestination heter det ordagrant: "att predestination till lifvet är Guds eviga mening, genom hvilken han, förrän världens grund lagd var, har beständigt beslutadt, i sitt för oss hemliga råd, att frälsa dem från dom och förbannelse,

hvilka han ur mänskligheten har valt i Kristus." Här finnes intet ord om *tron* såsom salighetens vilkor. Och fastän artikeln i fråga synes dölja det, så följer det dock logiskt, att, om det finnes en ovilkorlig *predestination till lifvet*, så finnes der också en lika ovilkorlig *predestination till döden*. Hvarför de ej tydligt velat uttala detta sista, angifves i samma artikel, der det heter att: "då de ogudaktige tänka på denna senare *predestination*, så störtar det dem ännu djupare i synd och elände; därför, så följer slutsatsen, är det bättre, att de få lefva i okunnighet om denna senare *predestination*." Är inte den calvinska *predestinationen* hemsk? Är den inte en himmelsskriande hädelse emot den treenige Guden? De reformerta samfundet hafva också börjat vakna upp och gjort försök att befria sig från denna hemska lära och ställa sig på den lutherska kyrkans trosgrund.

I den tjugufemte artikeln heter det om sakramenten, att de äro: "verksamma *tecken* af nåd och Guds goda vilja", och i den tjuguattonde artikeln att: "Kristi lekamen gifves, tages och ätes i nattvarden *endast* på ett *himmelskt* och *andligt sätt*, och *tron* är medlet, hvarigenom detta sker." Om dopet heter det i den tjugusjunde artikeln, att det är ett *tecken* till omskapelse eller nyfödelse, ett slags besegling af löftena om syndaförlåtelse, barnskap och den Helige Ande." Således utan *tro* är det ingen nattvard, utan *tro* är det intet dop. Sakramentens väsende beror på människans *tro* och ej på Guds instiftelse. Huru tom är ej denna lära gent emot den lutherska kyrkans lära om sakramenten.

I frågan om biskopsämbetet har episkopalkyrkan den katolska uppfattningen deraf. Kännetecknen på den sanna kyrkan äro fyra:

1:o. *Tron* på bibeln, gamla och nya testamentet, att den är Guds ord.

2:o. Fasthållandet af den nicenska bekännelsen såsom ett fullkomligt uttryck af den kristna tron.

3:o. Fasthållandet af de två sakramenten, dopet och nattvarden.

4:o. Egandet af det historiska episkopatet (Journal of General Convention of 1886 p. 80).

Deraf följer, att det "historiska episkopatet" är lika väsendtligt för den kristna kyrkans bestånd som bibeln, tron och sakramenten. Hvilken besynnerlig lära! Är det inte den katolska läran, att kyrkan inte kan finnas till utan påfven? Men, hvad menas då med det "historiska episkopatet"?

Dermed menar såväl den romersk-katolska som den anglikansk-katolska kyrkan, att apostlaämbetet skulle fortplantas till dem, som apostlarne vigde till biskopar, och att dessa biskopar skulle sedan öfverflytta det till andra, som de invigde till biskopar, och så hela vägen ända till våra dagar. För att undvika svårighet att lösa frågan, huru detta höga ämbete kunde fortplantas i direkt led genom Theodoras och Marozias gunstlingar och genom en Alexander VI, att förtiga andra bofvar, som suttit på den s. k. Petri stol, söka en del episkopaler förklara den apostoliska successionen vara ett *nät* i st. f. en *länk*. Om nu inte ett samfund eger detta "biskopliga nät", så har det ingen historisk grund för sin tillvaro, d. ä. det eger intet organiskt samband med Kristi kyrka på jorden.

Då intet bevis kan finnas i nya testamentet för en sådan uppfattning af biskopsämbetet, så griper man till traditionen såsom bevis. d. v. s. Jesus och hans lärjungar skulle på hemlig väg, d. ä. utan att låta nedteckna det i nya testamentet, öfverlemnadt åt kyrkan ett sådant historiskt episkopat. Men hvilken sansad människa vill tro sådana lösa påståenden? I den första kristna församlingen fanns intet episkopat i katolsk och anglikansk mening, fastän der funnos flera ämbeten, apostlarnes, presbyternas och diakonernas. I Ef. 4: 11 angifver Paulus två andra ämbeten, då han säger: Han har ock satt somliga till 1) apostlar, 2) somliga till profeter, 3) somliga till evangelister och 4) somliga till herdor och lärare. Enär vi med de sista måste förstå presbyterna, så hafva vi här två nya ämbeten angifna, nämligen 1) profeternas och 2) evangelisternas. Det apostoliska ämbetet tillhörde apostlarne ensamt, ty de voro insatta i detta ämbete af Herren; hvar och en af dem var utrustad med alla "charismata", och hvar och en egde absolut makt i församlingen. Deras höga ämbete öfverlemnade de ej åt någon. Presbyterna kallas än biskopar, än äldste, för att beteckna dels deras *ämbete* och dels deras *värdighet*, så att så länge apostlarne lefde, var samma person biskop och äldste. Diakoner eller tjenare kallas äfven "de unge", i motsats till presbyterna eller de äldste; de skulle hjälpa presbyterna att vårda de sjuke och fattige, och *profeterna* voro sådana, som hade profetians gåfva i ovanlig grad, och evangelisterna voro sådana, som likt Filippus vandrade omkring från plats till plats och predikade. I viss mening voro alla apostlar evangelister, men alla evangelister voro inte apostlar. Om nu

apostlaämbetet är öfverflyttadt på något hemligt vis på episkopalkyrkans biskopar, så skulle de också ega apostlarnes charismata, d. ä. kraftverkningar, profetia, oförfalskad lära, talande med tungomål o. s. v. Fastän de ej ega dessa gåfvor, så pocka de likväl på sin höga apostoliska värdighet och mena, att de äro lika outhärliga för kristenheten som ordet och sakramenten. Inför dessa höga herrar har svenska kyrkan funnit nåd, så att de anse hennes biskopar vara rätte efterträdare af apostlarne. Men hade ingen katolsk vigd biskop öfvergått till lutheranismen i Sverige, så hade inte den svenska kyrkan egt den rätta apostoliska successionen i anglikansk mening. Att den svenska kyrkan är luthersk enligt Upsala mötes beslut, kan ingen förneka. Huru betraktar nu den svenska lutherska kyrkan sitt episkopat? Läger hon samma vikt derpå som episkopalerna göra? Nej, och åter nej! Hör hvad biskop Cornelius säger i sin kyrkohistoria, 5:te delen, sidan 201: "Om hon (den anglikanska kyrkan), hvad läran angår, i någon mån närmar sig den lutherska kyrkan, så står hon i kyrkobruk och författning ännu närmare katolicismen. Särdeles i kulten har en nära nog katolsk ritus (ceremonier) blifvit bevarad. Hvad åter angår kyrkoförfattning, så röjer sig här ett katolskt element derutinnan, att man icke blott bibehållit sjelfva *biskopsämbetet*, utan äfven statuerat den åsigt om detsamma, att det såsom af Gud *instiftadt* och genom *oafbruten apostolisk succession* i kyrkan fortplantadt är alldeles outhärligt till att genom den oförfalskade apostoliska ordinationen förmedla det heliga predikoämbetets laggilla öfverlättelse och sålunda sätta kyrkan i stånd att rätt förvalta nådemedlen. Denna åsigt om episkopatet, hvarigenom den engelska kyrkan skiljer sig från alla öfriga protestantiska kyrkor, är onekligen en katolsk kvarleva."

Ärkebiskop Sundberg skrifver bland annat i bref till Ö. V., dateradt Upsala den 29 nov. 1888: "Att vår uppfattning af episkopatet är en annan än den angloamerikanska, behöfver jag knapt säga." Flera citat behöfvas ej.

Norges biskopar erkännas ej af episkopalkyrkan, därför är Norges kyrka en sekt; men hvilken luthersk biskop i Sverige har kallat systerkyrkan i Norge för en "sekt"? I Tyskland, lutheranismens hemland, har den lutherska kyrkan aldrig haft några biskopar, utan i stället superintendenter och en generalsuperintendent, sålunda egande en synodalförfattning liknande den lutherska kyrkans i detta land.

Tänk nu, om den svenska lutherska kyrkan skulle kalla moderkyrkan i Tyskland en "sekt", därför att den ej har några biskopar! Att svenska kyrkan icke är episkopal i engelsk mening bevisas vidare af följande: 1) hon har icke tre prestgrader, ty biskopen är icke mera prest än kyrkoherden och adjunkten; men episkopalerna hafva tre prestgrader, så att diakonen är väl prest, men kyrkoherden är prest i högre och biskopen prest i allra högsta grad. 2) Då en prest i svenska kyrkan blir kyrkoherde, så "inställes" han i sitt ämbete afen "prost". Sammalunda, då en prest blir biskop, så kallas icke denna akt i svenska kyrkans handbok för "vigning", utan han "inställes" i ämbetet. 3) Svenska kyrkan upptager prester, som ej äro vigda af biskop, och det utan ny biskoplig ordination, hvilket bevisar, att svenska kyrkan såsom *luthersk* erkänner, att en rätt ordination kan förrättas afen, som icke är biskop enligt s. k. apostolisk succession, att hon erkänner, att en s. k. "superintendent" eller "president" lika väl har verklig auktoritet att prestviga som trots någon biskop. 4) Att vår moderkyrka i Sverige erkänner Augustana-synoden för en verklig kyrka (ej sekt) och dess prester för *riktiga prester* och dess författning äkta luthersk (Aug. nr 43 '91 p. 674).

På grund af alla dessa förhållanden kan den angloamerikanska kyrkans proselytnit, då det gäller vårt svenska folk, lika litet rättfärdigas som påfvens kraftansträngningar att åter införa den romersk-katolska kyrkan i norden. Men eröfringslusten, öfversitteriet, samvetlösheten, rofferierna och laglösheten, som kännetecknat Englands hela *kolonialhistoria*, kännetecknar också den engelska kyrkans historia, lika som den katolska kyrkans. Huru mycket blod spildes ej i försöket att grunda den kyrkan i England; huru mycket blod kostade icke försöket att införa den i Skottland! Hvilken blodig kamp kämpades ej i Amerika, då England ville påtvinga kolonisterna den engelska regeringen och den engelska kyrkan, ty båda höra ihop! I trehundra år har den anglikanska kyrkan genom *polismakt* tvingats på folket i Wales; och detta folk är färdigt i dag att såsom en man resa sig upp och afkasta sig den engelska kyrkans tunga ok. I sjelfva England kan inte episkopalkyrkan ens behålla sitt fält. Knapt hälften af Englands befolkning står qvar inom den engelska kyrkans sköte. I Amerika, der den räknar icke mycket öfver $\frac{1}{2}$ million medlemmar gör den mindre framsteg än något af de större protestantiska samfundet; och Roms

örnar börja samlas i mängd till episkopalkyrkans åkerfält, ty *åteln* der är så riklig. Dock, för att om möjligt inbilla både sig sjelfva och kristenheten, att hon är en lifskraftig kyrka, så har hon i detta land börjat en mission bland vårt folk, och är det vår plikt att nu redogöra för denna sorgliga mission.

Den svenska biskopliga kyrkans förhållande till Augustana-synoden.

Utom den stora Augustana-synoden finnas några få församlingar bland vårt folk i detta land, som äfven vilja erkännas vara lutherska, ja, de enda rätta svenska luthernerna i Amerika. Dessa få församlingar kalla sig med ett gemensamt namn "den svenska biskopliga kyrkan i Amerika". Namnet är valdt för att gifva det intrycket, att dessa församlingar stå i ett nära förhållande till den svenska statskyrkan, hvilken styrelseform är biskoplig, äfven för att bilda en kontrast mot Augustana-synoden, och till sist för att dölja, att de äro episkopaler.

Är nu den "svenska biskopliga kyrkan i Amerika" den "svenska lutherska kyrkan i Amerika"? Står den i samma förhållande till vår moderkyrka i Sverige som Augustana-synoden gör?

Blotta namnet "biskoplig" kan inte göra den till luthersk, ty "biskoplig" är liktydig med "episkopal" (fr. gr. *episkopos* (lat. *episcopus*), från *epi*, öfver, och *skopos*, väktare), derför kunde den lika väl heta svenska episkopalkyrkan. Och som vi redan hafva sett, så är inte "biskoplighet" eller den biskopliga styrelseformen väsendtlig för den lutherska kyrkan. Deremot har namnet "Augustana" en äkta luthersk klang. Det är taget från den lutherska kyrkans förnämsta bekännelseskraft, den Augsburgiska bekännelsen, hvilken latinska namn är "Confessio Augustana", och ordet "synod" är taget för att angifva, att vår kyrka är en del af den lutherska kyrkan i Amerika. Namnet "Augustana-synoden" betecknar sålunda den delen af den lutherska kyrkan i Amerika som utgöres af de svenska evangeliskt-lutherska församlingarna i Amerika, hvilkas antal för närvarande är omkring åtta hundra.

Om vi jämföra den svenska biskopliga kyrkans uppkomst med Augustana-synodens, så skola vi snart finna, hvilken af de två är luthersk. Det är ett allmänt känt faktum, att den s. k. svenska biskopliga kyrkan i Amerika är en frukt af den amerikanska episkopalkyrkans skamliga proselyteringsarbete bland vårt svenska lutherska folk i detta land. De män, som sålt sig till den amerikanska episkopalkyrkan för att bedrifva detta nesliga "geschäft", att proselytera bland vårt folk för att fylla denna kyrkas allt mer och mer glesnande leder, ty från intet samfund finnas så många öfverlöpare till katolicismen som från episkopalkyrkan, de äro med ett par undantag *religiösa äventyrare*. Väl vetande, att de ej kunde fortsätta ett uselt moraliskt lif och på samma gång äta vår älskade moderkyrkas bröd i vårt gamla fädernesland, hafva de sålt sig villigt för episkopalkyrkans guld. Förblindad af proselyt, har också den amerikanska episkopalkyrkan på allt sätt omhuldat dessa "runnare" och prestvigat dem, för att genom dem bedraga våra hit emigrerade landsmän. Dessa prester uppträda i den svenska prestskruden och begagna vår lutherska kyrkas liturgi, fastän de äro prestvigda af episkopalkyrkans biskopar och äta episkopalkyrkans bröd. Det är denna fräckhet hos dem, som är så afskyvärd, att fastän de äro fullt medvetna om, att de äro affällingar från den lutherska kyrkan, de likväl hyckla, att de äro lutheraner. De hafva rättighet, i viss mening, att förnedra sig så djupt som att öfvergifva den lutherska kyrkan och ligga vid episkopalernas fötter och äta de smulor, som falla af deras herrars bord, men de hafva ingen rätt att hyckla, att de äro svenska lutherska prester. Flertalet af dem äro inte ens episkopalprester (priests), utan episkopaldiakoner, — en är ärkediakon. Såsom diakoner måste de vid ordinationen svara, bland annat, med ett högtidligt "ja" på följande till dem ställda frågor: "Tror du att du är verkligen kallad, i öfverensstämmelse med vår Herres Jesu Kristi vilja och i öfverensstämmelse med denna kyrkas lagar (canons), till prest inom denna kyrka?" Svar: "Jag tror det."

"Vill du vördnadsfullt lyda din biskop, och andra ledande prester, hvilka enligt denna kyrkas lagar kunna hafva kontroll och styrelse öfver dig, efterföljande med ett gladt sinne och vilja deras gudliga råd?" Svar: "Jag skall försöka att så göra, med Guds hjälp (the Lord being my helper)." Märk, att detta svar är en högtidlig *ed!*

Biskopen sjelf har vid sin ordination med högtidlig ed lofvat följande: "Är du färdig att med trohet (faithful diligence) bannlysa och utdrifva ur kyrkan alla falska och främmande läror, hvilka äro stridande mot Guds ord, och både hemligt och uppenbart uppmana och uppmuntra andra att göra detsamma?" Svar: "I am ready, the Lord being my helper."

Då der nu finnes en sådan skilnad i läran mellan lutherska och episkopalkyrkan om predestinationen, om sakramenten och om biskopsämbetet; och dessa svenska episkopaldiakoner lofvat med högtidlig ed att vara denna kyrkas lära trogna och i allt underordna sig denna kyrkas biskopar, och dessa biskopar också med högtidlig ed lofvat att hålla kyrkan ren från alla enligt deras uppfattning falska läror; huru kunna då dessa s. k. "svenske *biskoplige* prester" fräckt uppträda såsom svenske *lutherske* prester, gent emot sina samveten och gent emot dyra eder? Då man tänker derpå, så nästan tvingas man att tänka på ordet *menedare*.

Grundläggarna af Augustana-synoden deremot voro hjärtevarma, bekännelsetrogna, försakande prestmän, som af kärlek till sina utvandrande landsmän följde med dem öfver atlanten till Amerika, för att tillse deras religiösa intressen och dela ljuft och ledt med dem. De försakade villigt förmånliga pastorat i vårt gamla fädernesland; de underkastade sig sjelfmant en lång och farlig resas alla obehag och nybyggarelifvets hårda kamp. De ryggade ej tillbaka hvarken för hunger eller köld eller vildmarkens alla faror; utan af kärlek till Gud och till sina trosbröder och af trohet mot sin dyra bekännelse stodo de kvar på sin post och grundlade Augustana-synoden, hvilken utvidgats genom Guds stora nåd, genom Guds ords rikliga förkunnande, genom sakramentens rätta förvaltning och genom vår härliga bekännelses troskraft till ett stort och mäktigt samfund — ett samfund, hvilkets ärorika historia kommer hvarje rättroget lutherskt hjärta, så väl i den nya som i den gamla verlden, att klappa af stolthet.

Men detta ärorika samfund benämnas af de svenska episkopalerna för "sekt" och beskylls för afvikelse i lära och praxis från moderkyrkan i Sverige. Låt om oss se, huru det förhåller sig härmed. Då Augustana-synoden först sammanträdde den 5 juni 1860 uti Clinton, Rock co., Wisconsin, antogs enhälligt under de två första mötesdagarna den konstitution, hvarigenom synoden stiftades. Och dess andra ar-

tikel, den s. k. läroartikeln, antogs enhälligt med den uttryckliga bestämmelsen: "denna artikel får aldrig förändras." Den samma lyder, såsom allmänt är bekant: "Såsom allmänt kristlig och särskildt såsom evangelisk luthersk, erkänner denna synod, att den heliga skrift såsom Guds uppenbarade ord är den enda ofelbara regeln och rättesnöret för människornas tro och lefverne, samt fasthåller och bekänner ej allenast de tre äldsta symbola (det apostoliska, det nicänska och det athanasianska) utan ock den oförändrade Augsbургiska bekännelsen, såsom en kort men sann sammanfattning af kristendomens hufvudläror förstådd i enlighet med den utveckling deraf, som de öfriga vår lutherska kyrkas symboliska böcker innehålla. Denna artikel får aldrig förändras." Denna oföränderliga läroartikel ha alla synodens pastorer underskrifvit före sin ordination eller intagning i synoden, och professorerna uti det teologiska seminariet skola vid sin installation ånyo högtidligen bekräfta sin förbindelse till den samma. Uti församlingskonstitutionen, sådan den är antagen så väl af synoden som också af hvar och en af dess församlingar, återkommer samma artikel, hvarvid församlingens tillvaro är bunden. Och uti formuläret för församlingsmedlemmars intagande förekomma följande frågor, som måste offentligent med *ja* besvaras af alla, som vilja förena sig med våra församlingar:

1. Viljen I troget förblifva vid den bekännelse, som I redan en gång inför Herrens altare hafven aflagt, och erkänner I de löften, som I då gäfvit eder Gud och Frälsare?

2. Tron och bekänner I således, att den heliga skrift är Guds ord och därför den enda tillräckliga och ofelbara regeln och rättesnöret för människornas tro och lefverne, samt att Augsbургiska bekännelsen och Luthers lilla katekes utgöra en kort men sann sammanfattning af kristendomens hufvudläror?

Medels dessa anföranden är sålunda vår synods bestämda lutherska ståndpunkt i bekännelsen höjd öfver alla tvifvelsmål (*Aug. nr 23, '93.*)

Äfven den svenska kyrkans mångfaldiga vittnesbörd, genom sina mest representativa män, att *Augustana synoden är svenska kyrkans dotterkyrka*, äro så klara och tydliga, att ingen behöfver låta sig längre förvillas. Vi meddela här några bref från svenska biskopar, så att hvar och en må kunna läsa dessa mäns egna ord.

N:o 1. Från biskop Johansson.

Hernösand den 10 juli 1891.

Till Augustana Theol. Seminary, Rock Island, Ill.

Med anledning af ärade skrifvelsen den 4:de sistlidne juni får jag nämna, att jag icke känner något annat kyrkosamfund i Amerika, som förtjenar att kallas svenskt-lutherskt, än det som, stiftadt år 1860, bär namnet Skand. ev. luth. Augustana-synoden, och att, om den engelska episkopalkyrkan i Amerika bildat en särskild afdelning, som bär namnet svensk, denna på intet sätt kan förtjena benämningen svensk-luthersk kyrka, då ju episkopalkyrkan med sin blandning af romanism och calvinism i väsentliga stycken afviker från den lutherska kyrkans lära.

Af detta mitt uttalande mån I göra det offentliga bruk, som kan finnas lämpligt.

Med största högaktning

MARTIN JOHANSSON,
Biskop.

N:o 2. Från biskop Rundgren.

Sedan biskopen nämt, att han icke närmare känner till de kyrkliga förhållandena i Amerika, så fortsätter han: "men att jag hyser den aktning för Augustana-synodens verksamhet, att jag anser en anslutning till den samma vara en välsignelse för mina landsmän, under det att episkopalkyrkan, såsom bygd på den reformerta bekännelsens grund, icke kan hafva samma förtroende från den svenska ev.-lutherska kyrkans sida.

Karlstad den 29:de juni 1891.

Vördsamt

C. H. RUNDGREN,
Biskop i Karlstads stift.

N:o 3. Från biskop Cornelius.

I min *Svenska kyrkans historia efter reformationen*, tryckt i Upsala 1885, har jag temligen utförligt skildrat den s. k. *Augustana-synodens* uppkomst och utveckling äfvensom dess berömliga nit att med Guds ord och sakrament uppsöka och betjena våra försingrade landsmän i Amerika samt förena och bibehålla dem i ordnade ev.-lutherska församlingar. Jag torde således kunna säga mig ega en genom studier förvärfvad, noggrann kannedom om denna synods historiska ursprung och senare utveckling, om dess åsigter

och sträfvanden; och då jag dertill blifvit uppfordrad af theol. fakulteten i Rock Island, anser jag mig därför utan all tvekan kunna afgifva ett på sakkännedom grundadt vitsord af det innehåll, att Augustana-synoden enligt min öfvertygelse står på evangeliskt luthersk grund och troget bevarat förbindeisen med vår svenska kyrkas tro och bekännelse. Vilja de svenska män och qvinnor, som nu äro bosatta i Amerika, bibehålla sina fäders tro, så är det mitt vänliga råd, att de med fullt förtroende ansluta sig till nyssnämnda synod och icke låta upptaga sig i något annat kyrkosamfund, af hvad namn det än vara må. Augustana-synoden ensam är i Amerika vår svenska moderförsamlings dotterkyrka. Intet annat kyrkoparti eger rätt att så kalla sig. Mätte alltså svenskarne i Amerika hålla sig till Augustana-synoden, ty endast derigenom kunna de på amerikanskt område bevara sin fäderneärfda lutherska trosbekännelse.

Linköping den 22 juni 1891.

C. A. CORNELIUS,
Biskop.

N:o 4. Från biskop von Schéele.

Visby Biskopsgård den 22 juli 1891.

Till Augustana Theol. Seminary, Rock Island, Ill.

Till svar på ärade skrifvelsen af den 4:de juni detta år får jag meddela, att det hos mig, och säkerligen hos flertalet af mina svenska ämbetsbröder, är en fast grundad öfvertygelse, att den år 1860 stiftade Augustana-synoden gjort sig väl förtjent af alla ev.-lutherskt sinnade svenskars kärlek och förtroende såsom en den svenska kyrkans sannskyldiga dotterkyrka, åt hvars andliga vård vi äro glada och tack samma att få, så länge hon förblifver på den af henne hittills inslagna vägen, framgent under Guds trofasta ledning, öfverlemna våra till Nord-Amerikas Förenade Stater utvandrande landsmän och trosförvandter.

Med broderlig tillönskan af nåd och frid från ofvan, framhärdar

Eder i Kristus Jesus förbundne
K. H. GEZ. VON SCHEELE.

N:o 5. Från biskop Billing.

Till Theologiska fakulteten i Rock Island, Ill.

Med anledning af Eder skrifvelse den 4:de juni d. å. vill jag nämna, att jag, om jag derom skulle blifva tillfrågad,

tillråder till Amerika utvandrande landsmän att hålla sig till Augustana-synoden och begagna sig af den församlingsvård, som denna bereder.

Vesterås den 12 aug. 1891.

Vördsamt

GOTTFRID BILLING,
Biskop i Vesterås stift.

N:o 6. Från biskop Ullman.

Under loppet af ganska många år har jag med deltagande uppmärksamhet följt den s. k. Augustana-synodens utveckling och verksamhet i N. Amerika. På grund af den kännedom om den samma, jag härunder vunnit, får jag härmed på anmodan uttala det såsom min personliga öfvertygelse, att, så vidt jag kunnat finna, nämnda synod, med sin lära grundad på den oförändrade Augsburgiska bekännelsen af år 1530, hvars namn den bär, har inlagt mycket stor förtjenst om den ev. lutherska kyrkans och bekännelsens vidmakthållande och förkofran bland de till Amerika emigrande svenskarne, hvarjämte jag ock på förekommen anledning vill uttala, att så vidt min bekantskap med de kyrkliga förhållandena i N. Amerika sträcker sig, jag icke derstädes känner något annat svenskt-lutherskt kyrkosamfund än det, som förbemälda Augustana-synod representerar.

Strengnäs biskopsgård den 18:de jan. 1892.

U. L. ULLMAN,

Biskop öfver Strengnäs stift.

Ofvanstående bref tala ett så tydligt språk, att våra landsmän hädaneftter icke behöfva vara i okunnighet om, hvar de kunna finna svenska lutherska församlingar, hvilka äro erkända af moderkyrkan. Må derfor alla, som älska vår lutherska tro, ansluta sig till Augustana-synoden, som är den svenska lutherska kyrkan i Amerika. (*Aug. nr 15, '92.*)

Den smädefulla insinuationen, att dessa vittnesbörd skulle vara tillkomna genom svek, är så låg och degraderande för så väl dem som utkastat den som för vår svenska lutherska kyrkas mest representativa män både i detta och i det gamla landet, att man måste gå förbi den med tystnadens förakt. Den bevisar emellertid, huru lågt dessa svenska episkopaler hafva sjunkit.

Dock, vi hafva ej blott privata utan äfven offentliga vittnesbörd om att Augustana-synoden betraktas i vårt gamla fädernesland såsom den svenska kyrkans dotterkyrka i

Amerika. Vi vilja blott anföra ett par sådana vittnesbörd från kyrkliga tidskrifter i Sverige.

Redaktören och ansvarige utgifvaren af *Svensk Ecklesiastik-Tidning* känna vi ej, men såsom redaktör för en dylik tidskrift bör väl hans mening i kyrkliga frågor väga tämligen tungt. Huru betraktar *Ecklesiastik-Tidningens* redaktör vår lutherska Augustana-synod? Svaret på denna fråga synes oss vara gifvet uti denna tidnings nummer 41 af den 8:de okt. '92. Under rubriken *Svenska Kyrkan i Amerika* redogöres för Augustana-synodens senastemöte i Lindsborg. Det tyckes verkligen som om höga vederbörande inom den svenska statskyrkan skulle vilja anse oss samt vår synod vara med sig så mycket beslägtad som en verklig dotterkyrka. Till samma resultat kommer man, då man uti biskop von Schéeles tidskrift "För kristlig tro och bildning" finner följande ord: "Augustana, tidning för den lutherska kyrkan i Amerika, fortgår uti samma på en gång till innehållet gedigna som till formen lättlästa gestalt, hvilken alltjämt kännetecknat denna veckoskrift för *Sveriges amerikanska dotterkyrka*." Våra svenska episkopalbröder böra påakta denna omständighet. Med dessa tid efter annan förekommande bevis på, att den svenska kyrkan hemma uti fäderneslandet anser och betraktar Augustana-synoden såsom sin dotterkyrka, kan man nog tycka, att dessa s. k. "kyrkoherdar", som tagit sig före att ignorera de trenne senaste årtiondenas tilldragelser på det kyrkopolitiska området, äro våpiga, för att ej säga vanvettiga. Aug. nr 46, '92.

Synoden behöfver hvarken i detta eller något annat stycke tigga någon om bevis för sin lutherdom. Men det är oss härvid ett nöje att anföra biskop M. Johansson's ofta upprepade erkännanden i "Teologisk Tidskrift", som också en i "Svensk Kyrkotidning", Lund 1861, nr 2, intagen längre, trogen och berömmande redaktionsartikel (af biskop E. G. Bring?) med titel: "Några allmänna grunddrag i de nordamerikanska kyrkoförfattningarna. Med särskildt afseende på den af svensk-lutherska kyrkan i Amerika nyligen antagna författningen." Och uti satser försvarade vid prestmötet i Lund 1864, af mötets prost, numera teologie doktorn och professorn S. L. Bring, lyda den tredje och fjärde satsen om kyrkan sålunda: 3. "Ingen lefvande kyrka utan kyrkotukt och ingen kyrkotukt utan kyrkans frihet gent emot staten." 4. "Ingen fri och stark kyrka utan synodalverksamhet." Aug. 23, '93.

Dessutom voro vår synods fäder svenska lutherska prester i Sverige, innan de utvandrade till Amerika. Flere prester, hvilka blifvit ordinerade inom Augustana-synoden, tjenstgöra nu i Sverige som prester inom svenska kyrkan — utan någon ny ordination. Den svenska kyrkan attesterar därför faktiskt sina hit till Amerika utvandrande barn till Augustana-synoden. Genom starkt påtryck från den anglo-amerikanska episkopalkyrkan, och på grund af bristande kännedom om våra kyrkliga förhållanden i detta land hafva en del prestbetyg utfärdats i Sverige på det engelska språket, i hvilka innehafvaren uppmanas att sluta sig till den ofvannämnda kyrkan, *hvarhelst svensk kyrka icke finnes att tillgå*. Denna bestämning ha episkopalerna förklarar innebära icke endast svensk kyrkolära utan ock framför allt den svenska kyrkans författning med biskoplig styrelse, någotsom Augustana-synoden saknar, hvadan hon icke skulle vara att betrakta såsom med svenska kyrkan samhörig. Dock var icke meningen härmed att gynna den engelsk-amerikanska episkopalkyrkan på den svensk-amerikanska, d. v. s. Augustana-synodens bekostnad, hvilket har intygats gång efter annan af svenska kyrkans män. Då der nu finnes "*svensk kyrka*" på alla de platser, der våra landsmän slagit sig ned i större mängd i detta land, så följer det logiskt, att hvarje sådan attest och sådan person, som de svenske eller amerikanske episkopalerna lyckas få fatt uti, är en *fräck stöld* från så väl den svenska kyrkan och svenska regeringen som från Augustana-synoden. (Se "Tidskrift för Kristlig Tro och Bildning" V häft. '93, p. 321—327).

Ett nytt och oemotsägligt bevis på det ömma förhållande, som är rådande mellan moder- och dotterkyrkorna äro de härliga jubelfester, som firats under jubelåret 1893 i vårt gamla fädernesland och inom vår synod, hvilka visa, att samma *anda, tro* och *bekännelse* äro rådande inom båda; och dessutom deraf, att svenska kyrkan sändt en representant till vår synod, den vördade biskopen von Schéele — för att personligen öfverföra en fridshelsning till vår synod från Sveriges konung och Sveriges kyrka. Han kom, den förste svenske biskopen, som satt fot på Amerikas jord, han vistades ibland oss, han jublade med oss, hans färd genom vår synod var såsom ett triumftåg, han återvände till älskad fosterjord; men hans minne lefver ibland oss, ej ett minne af hans biskopliga värdighet så mycket som af hans kärleksfulla, okonstlade och fromma väsende. Se här ett par meddelanden af pressen härom.

Svensk representant vid amerikanskt Upsala-jubileum.
 K. M:t har uppdragit åt biskop K. H. G. von Schéele — som, enligt hvad anmäldt blifvit, dels från svenska evangeliskt lutherska prestsällskapet i Chicago ordförande m. fl. svensk-amerikanska kyrkans ämbetsinnehafvare inbjudits att såsom svenska kyrkans ombud deltaga i det trehundra-årsjubileum, som innevarande år komme att af svensk-amerikanska kyrkan firas till minne af Upsala möte, dels från presidenten för Bethany College i Lindsborg, Kansas, erhållit uppmaning i enahanda riktning — att å svenska kyrkans vägnar deltaga i förenämnda jubelfest samt för sådant ändamål beviljat honom tjänstledighet under maj, juni och juli månader innevarande år, med rätt att, derest förhållandena dertill föranleda, äfven före nämnda tids utgång återinträda i tjänsteutföning, berättar Stockholmstidningen *Vårt Land* 1893.

Herr biskopen eger ett godt rykte bland kyrkans män i fäderneslandet. En erkänd auktoritet uti detta afseende skrifver följande till en ämbetsbroder här i landet: "En nyhet, som vi här hemma med glädje helsat är den, att biskop Schéele kommer att besöka svensk-amerikanska kyrkan i Amerika. Vi anse honom vara synnerligt skickad att göra detta besök i Amerika och att vara representant för svenska kyrkans biskopsämbete. Hans utomordentliga talarebegåfning, hans urbana och fina umgängessätt, hans fromhet och djupa lärdom, hans vida vyer öfver tingen i verlden samt hans för lifvets småförhållanden fördomsfria sinne — allt gör honom utomordentligt väl skickad till denna mission." Sådana tankar hysa svenska kyrkans män om hr biskopen. Vi hoppas, att biskopens vistelse bland oss måtte till en betydlig grad stärka det band af tillgifvenhet och kärlek, som utan allt tvifvel binder mångt hjärta här uti främmande land vid den gamla moderkyrkan. Aug. 21, '93.

Våra jubelfester. Ännu några ord om biskop von Schéeles mottagning i New York. Hans ankomst väckte ett oerhördt uppseende bland alla nationaliteter. Alla dagliga tidningar innehöllo biskopens porträtt och spaltlånga artiklar om honom, om den svenska kyrkan och det svenska folket. Efter *The New York World* hade med ett par rader omnämnt en episkopalbiskops ankomst, så egnade den en hel spalt åt vår höge gäst. Tyska och amerikanska lutheraner voro nästan vilda af hänförelse. De mottogo ock biskopen på ett sätt, som var högeligen uppmuntrande för honom och hed-

rande för hela vår nationalitet. På åratals har vårt folk icke vunnit ett sådant erkännande, som kom det till godo genom biskopens mottagande af vår inbjudning och ankomst hit till landet. "Martin Luther Society" heter en mycket stark förening i New York, som utgöres hufvudsakligen af framstående lekmän, och den sände en delegation för att deltaga uti att mottaga biskopen. Genom sin ordförande öfverlemnade den följande dokument till biskopen, som vi härmed delgifva läsaren i öfversättning:

"Ärade och käre biskop von Schéele! Martin Luther Society tillför eder sin innerliga helsing och bjuder eder vara hjärtligt välkommen till vårt land. Denna förening öppnar vidt sina dörrar för lutheraner från alla länder. Föreningen har ock medlemmar från alla lutherska länder och i synnerhet har den många från Luthers eget land; nu sänder den eder sin helsing för att erkänna och ära edert stora personliga värde, det höga ämbete, som ni bekläder och pryder, och såsom kommande från Gustaf Adolfs, denne kristne krigares och vår tros försvarares, land.

Edra svenska bröder, som äro eder till mötes här, föra sin egen talan. Vi, infödde medborgare, som hafva det engelska språket till vårt modersmål, öppna för eder vår famn och bjuda eder vara innerligt välkommen till våra hjärtan, våra hem och vårt umgänge. Ni har kommit såsom en herde för att söka de får, som hafva lemnat edert kära land. De äro inga förlorade får. Ni kommer att träffa dem i våra städer, i våra byar, på våra bergssluttningar, i våra dalar, vid våra floder och på våra stora slätter. De hafva genom sin intelligens, ärlighet och sin goda moral aflagt ett godt vittnesbörd om deras moderkyrkas omsorg om sina barn. Hvarest de slå sig ned, äro de välkomnade; andra samfunds herdar välkomna dem till sig, och våra medborgare betrakta dem såsom ett godt material, vid uppbyggandet af denna stora republik.

Ni har ock kommit för att besöka den utställning, till hvilken vårt land har välkomnat verdens olika folk, och der kan ni formera eder ett omdöme om vårt lands resurser, sköna konst, materiella och intellektuella utveckling.

Vi bedja till Gud, att eder resa må blifva lyckosam, att sjelfva elementerna må blifva gynsamma för eder, att klara skyar och behagliga vindfläktar må omgifva eder, under det att faror må fly från eder stig, och att ni må åtnjuta en god helse under edert besök i vårt land.

När ni sedan har genomrest vårt land, betraktat dess inrättningar, dess resurser, dess industri, folkets välmåga, de stora möjligheterna för framtiden, så hoppas vi, att ni skall intagas af en önskan att stanna här för att hjälpa till att uppbygga vår lutherska kyrka, så att luthersk tro må en gång blifva vårt lands tro, såsom den är den tro, till hvilken edert fosterland bekänner sig."

New York den 10 maj 1893.

Å Martin Luther Societys vägnar

Aug. 22, '93.

GEO. P. OCKERHAUSEN.

I *M. L. S:s* välkomsthelsing instämde hela den lutherska kyrkan i detta land. Öfver allt hvarhelst herr biskopen uppträdde blef han lika hjärtligt mottagen som då han landsteg i New York. Och då han utfört sitt värf ibland oss och stod åter färdig att återvända hem, och en större skara var samlad vid hamnen för att säga honom farväl, så kunde ingen i denna skara återhålla sina tårar; så älskad var han af alla, ty ömma äro de band, som binda oss vid våra fäders jord och vid våra fäders kyrka.

Enär herr biskopen von Schéele afböjde alla de beställsamma och beräknande inbjudningar, som kommo till honom från amerikanska och svenska episkopaler, att besöka deras kyrkor, så framkomma de nu med det egendomliga föregifvandet, att herr biskopen under sin härvaro ej skulle hafva representerat svenska kyrkan. Denna låga insinuation tillbakavisas af honom själf i *Tidskrift för Kristlig Tro och Bildning* V h. p. 321—327 med följande ord. "Stor blef glädjen hos Augustana-synodens medlemmar och vänner, då H. M. Konungen i statsråd den 29 sistlidne mars förordnade en svensk biskop att "*ä svenska kyrkans vägnar deltaga i det trehundraårsjubileum, som innevarande år komme att inom henne firas till minne af Upsala möte 1593*". Längre nog var jag ur mer än en synpunkt tveksam att mottaga uppdraget, men ingalunda har jag haft anledning att ett ögonblick ångra mitt till sist fattade beslut."

Bland de många anklagelser, som utslungats emot oss af våra fiender, de svenske episkopalerna, är äfven den, att vi i praxis skiljt oss från vår moderkyrka i Sverige och därför måste betraktas såsom en "sekt", ty vi hafva ej någon biskop; vi intaga inte personer från Sverige på blotta betyget, som de hafva från moderkyrkan, vi begagna inte såsom regel den fulla svenska prestskruden och vi hafva antagit en ny katekes och en ny biblisk historia. Men hvad dessa an-

klagelser beträffar så äro de af liten vigt och betydelse. Rörande den första af dessa punkter yttrar d:r Norelius följande: "I detta land har den lutherska kyrkan icke infört episkopatet, icke emedan man af grundsats är emot det samma, då det såsom i Sverige står på evangelisk luthersk grund såsom ett kyrkligt öfveruppsyningsämbete *jure humano*, ty i någon form behöfves likväl ett öfveruppsyningsämbete i kyrkan, icke heller kommer det deraf, att vi icke förmå inse och uppskatta den stora nyttan af det samma under vissa villkor, utan det kommer helt enkelt deraf, hvad det angår det svenska folket, att omständigheterna bjudit oss att röra oss i *de enklaste former*." Aug. 23 B., '93.

Såsom lutheraner äro vi ömsesidigt eniga derom, att "till Guds församlings sanna enhet är nog att vara samdrägtige i evangeliu lära och sakramentens förvaltning. Och att det icke är af nöden, att allestädes skola vara lika människostadgar, kyrkoseder m. m." Denna grundsats sätta vi högt såsom lutheraner; att öfvergifva den vore det samma som att förneka vår bekännelse. Härmed förnekas icke, att yttre enhet i författning, i kyrkoseder är god och nyttig när man kan hafva den med inre enhet och med kärlek." (Ibid). Och vi tillägga, den lutherska kyrkan är inte bunden vid någon viss form, ty den är ingen *formkyrka* såsom den engelska och romerska, utan en evangelisk bekännelsetrogen kyrka. Hon är inte ett petrifikat utan en kraftig lefvande organism, som är stadd i stadig och helsosam utveckling. Det vore lika dåraktigt och omöjligt att tvinga in den lutherska kyrkans 53,000,000 bekännare i en tvångströja, som det vore att försöka hindra kristendomens utbredande i verlden. Kristendomens gudomliga lifskraft genomströmmar den lutherska kyrkan i dag, såsom då hon grundades genom det 16:de århundradets reformation, och skapar nya former hvarhelst så behöfs.

Angående svenska prestdrägten, så fins ingen annan olikhet än den, att inte prestkappan ännu allmänt begagnas ibland oss, hvilket har sin grund deri, att i våra nybyggen måste både förr och nu, gudstjenster förrättas i hemmen af brist på kyrkor, och derfor hafva vi varit nödsakade till att "röra oss i de enklaste former".

Rörande vår kyrkodisciplin så hafva vi full rätt att utöfva den, ty i Amerika fins ingen statskyrka, utan alla kyrkosamfund äro i viss mening fria. Samvetsgrant hafva vi såsom ett samfund värnat vår kyrka mot alla evangeliu fiender,

och Guds välsignelse har därför krönt allt vårt arbetesåsom synod med stor framgång.

Att vi omarbetat och utgifvit en ny katekes och en ny biblisk historia, är en annan anklagelse mot oss, men deruti hafva vi följt vår moderkyrkas exempel, som gjort det samma. Hvarken hon eller vi voro nöjda med de gamla, dock i *ingen läropunkt skilja sig de nya böckerna från de gamla*, blott formen är förenklad och derigenom förbättrad. Utgifvandet af (dessa) nya läroböcker är lika hedrande för oss, som för vår moderkyrka och kan därför inte vara någon anklagelse emot oss. Dr Norelius säger härom:

“1) Augustana-synoden har icke förändrat svenska kyrkans psalmbok och handbok; men den har under tiden rekommenderat bruket af Thomanders & Wieselgrens lätta revision af den svenska psalmboken, till dess man får erfara hvad för slags förbättrad psalmbok svenska kyrkan kommer att stanna vid. Den i Sverige ännu brukliga psalmboken brukas äfven här tillsammans med den ofvannämnda reviderade. Den katekesförklaring vi bruka här är något drygare än den i Sverige nu brukliga, annars mycket lik den samma. Sjelfva katekesen, näml. Luthers lilla katekes, är naturligtvis den samma som i Sverige. Man kan icke säga, att synoden har “förändrat” den svenska katekesförklaringen, ty när svenska kyrkan beslöt att få en ny förklaring istället för den Lindblomska, väntade vi i många år på den nya utlofvade, men det dröjde år efter år innan någon blef antagen. Då vi ej kunde vänta längre, utarbetades en katekesförklaring här i nära anslutning till det i Sverige senast utkomna förslaget, men som ännu icke hade blifvit antaget och stadfästadt. Detta förklarar skilnaden mellan de båda förklaringarna.

“2) Den på Engberg & Holmbergs förlag utgifna kyrkohandboken är icke synodens handbok. Den svenska kyrkohandboken har varit under en mångårig revision, som ännu icke är afslutad. Synoden har väntat på en sådan fullbordad och därför ännu icke fattat ett bestämdt reglerande beslut med afseende på handboken. I hufvudsak följer man svenska handboken. Der man avviker, t. ex. i de ministeriella handlingarna, följer man i mycket det i Sverige 1854 utkomna mycket ansedda förslag, hvilket hade goda utsigter att blifva antaget.”

Ofvanstående talar för sig sjelft.

Om vi t. ex. utbytt i den handbok vi bruka ordet “kyrkoherde” mot “pastor”, och “biskop” mot “ordförande”, så är

väl detta i sig sjelft ej så betydelsefullt, ty hvarken namnet "biskop" eller "kyrkoherde" eller ens den svenska prestkappan äro väsentliga för den lutherska kyrkan, ty den tyska, den svenska och den norska prestdrägten äro ej lika, och i sjelfva den lutherska reformationens hemland benämnas ju, sedan reformationens dagar, kyrkans högsta ämbetsmän för "superintendenter". Den amerikanska episkopalkyrkan har gjort hvarjehanda förändringar i sin moderkyrkas handbok, t. ex. afskaffat läsandet af homilierna, förändrat biskopens ed, förändrat kyrkodisciplinen o. s. v., och likväl erkännes den amerikanska episkopalkyrkan af den anglikanska. Dessa beskyllningar emot oss betyda ingenting. A andra sidan är det både sorgligt och komiskt att åse, med hvilket nit de svenske episkopalpresterna lägga sig vinning om att behålla skenet af *lutherdom*, sedan de förlorat allt öfrigt. Liksom fariseerna trodde, att den sanna judendomen bestod i tvagningar och hvarjehanda yttre bruk; och likasom katoliken tror, att sann gudsdyrkan består i yttre ceremonier, så synas desse svenske biskoplige ap-prester tro, att sann lutherdom består i ett mekaniskt eterapande af svenska kyrkans ceremonier. Men det är blott för sprätthöken som kläderna äro värda mera än både kroppen och själen. Ja, det sorglustiga har äfven inträffat, att de i en af sina församlingar gjort förberedelser att fira en luthersk jubelfest till minne af Upsala möte 1593. Huru kunna episkopaler fira lutherska jubelfester, då episkopalkyrkan bränt Luthers skrifter och mördat många af den lutherska kyrkans barn! Säkert är, att i den rapport, som insändes öfver denna märkvärdiga lutherfest, till högvördige biskopen öfver stiftet, kallas den nog helt enkelt en *biskoplig fest* — en biskoplig fest till minne af Henrik VIII:s sjetten bröllop. Huru skulle dessa affällingar från den lutherska kyrkan kunna fira lutherska jubelfester. En sådan fest kan inte betyda något annat för dem än hvad medeltidens *åsne*- och *narrfester* betydde för de fromma katolikerna. Den enda skilnaden är den, att i dessa voro katolska åsnor centralfigurerna, under det att i den förra äro de biskopliga. Sak samma, de äro fester lika fullt. Denna märkvärdiga jubelfest gick af stapeln på bestämd dag och ställe. Se här förloppet af den samma.

"Den svenska episkopal-församlingens i Worcester konkurrens-jubelfest gick af stapeln i lördags och söndags i Horticultural Hall, och förtjenar den att icke alldeles oanmärkt sjunka i glömskans haf. Egendomligt nog hade den

svenska platstidningen icke ett ord att förmäla om anordningarna för denna fest, deremot hade Boston-kollegan, hvilken är herr kyrkoherdens lif- och hus-*"paper"*, och stadens amerikanska tidningar puffat väldiga för den samma. Så fick man bland annat veta, att mr Ernest L. Smith skulle spela fiol herr Lind af Hageby piano samt ärkebiskop Hammar-sköld och domprost Toftéen assistera i sällskap med flera andra kyrkofurstar af högre och lägre rang. Beklagligtvis fick man dock i sista stund knappa in på staten. Mr Smith protesterade i tidningarna emot, att hans namn utan hans vetskap användts, herr L. af H. strejkade och kyrkodignitärerna lyste, naturligtvis, med sin frånvaro. Men hvad gjorde detta! Man har ju kyrkoherden och Mäster Eric kvar, och bara att se dem är pengar värdt. Lördagens föreställning, som mera liknade ett *"variety show"* än någonting annat, bjöd på Kung Heimer Edgren, som i sin ordning bjöd på *"Per Svinaherde"*, fröken Emma Möller, som förnöjde audiensen med en egyptisk dans à la Midway Plaisance, samt åtskilliga med tamburin skramlande sköna qvinnor i lätta grekiska drägter. I synnerhet var fröken Möller fager under ögonen.

På söndagsaftonen jubilerade herrar Edgren och Fryxell af hjärtans lust, hvarpå nämnda herrar i sällskap med donnan Emma Möller aftroppade till Lincoln House, der jubelfestandet fortsattes med en trefligare ölgask på tre man hand till bortåt midnatt.

I måndags morse, innan festoset ännu hunnit alldeles af-dunsta, sågos herrar F. och E. komma uttågande från Lawyers Building, betydligt slokörade, tydande detta på, att icke alla dagar äro jubeldagar, utan att det äfven finnes något, som heter *"dagen efter"*.

ARGUS."

Insändt i *Framåt* den 8 nov. '93.

Om samma tillställning meddelar d:r C. A. Swensson följande i *Fosterlandet* nr 46, '93, sedan han beskrifvit vår storartade jubelfest i Worcester den 4 och 5 nov., vid hvilken han sjelf var närvarande.

"Hvarje ros har sitt törne och så med denna jubelfest. De svenske episkopalerna med den beryktade Fryxell i spetsen hade anordnat fester i konkurrens med de våras. De voro annonserade på det mest löjligen sätt. Se här ett prof. I Spy heter det bland annat i söndags: "This evening at 8 o'clock will be observed the 300th anniversary of the seces-

sion of the Swedish Episcopal Church from affiliation with the Church of Rome." — Så skall det heta. Tänk hvad fäderna i Upsala voro enkla och enfaldiga, som antogo den Augsburgiska bekännelsen och icke den anglikanska kyrkans lära! — Ja, på lördagskvällen hade man en sång med dans på episkopalernas fest, och på söndagskvällen mellan 11 och 12 sutto Fryxell, Edgren och miss Möller i en utskänkningslokal och drucko — kanske till minne af svenska episkopal-kyrkans söndring från Rom genom Upsala möte 1593!!! — De svenske episkopalernas festprogram, som ligger framför mig, är i och för sig ett kostligt dokument. Engelskan är mycket dålig, t. ex. "Tri-centenary Celebration when the Church of Sweden became independent of Rome." Här äro ju både grammatik och historia roliga. Hammarsköld kallas i programmet "arch deacon of the Swedes", hvad nu detta skall betyda i ett sådant sammanhang. Fröken Möller annonseras som "Prima Donna of the Swedish Church Singers". Två af de annonserade artisterna deltogo i den svensk-lutherska festen. Midt i programmet står det med stor stil: "Refreshments", och så gafs tablå från "King Heimer och Aslog", vid hvilket tillfälle den gamle kungen begagnat sig af tillfället att riktigt skälla ner sina landsmän i Worcester.

Jo, jo, men, de svenske episkopalerna äro i sanning ett storartadt folk! Stackars Augustana-synod, du kan nog icke länge uthärda gent emot ett sådant 'kyrk-folk'".

Kortfattad historik

öfver amerikanska episkopalkyrkans proselyteringsarbete bland vår svenska lutherska befolkning i Amerika.

Vår svenska koloni vid Delaware är ett dyrbart minne. För oss äro denna flods stränder helgad mark. Der bygde våra första svenska invandrare sig hem, der bröto de mark, der uppförde de icke mindre än sex svenska lutherska kyrkor, der dyrkade de Gud på fädernas vis och bevarade vårt dyra modersmål under nära två hundra år. Der hvila nu deras ben i jordens sköte.

"I skogens mörka djup,
På sjö i bräcklig slup,
I pröfvat på:
Men trygg bland vilda män,
Der knapt det fins en vän,
Bland farors mängd står den,
Med Gud vill gå.

Er dygd, er tro, ert mod
Hvar bitter pröfning stod
Till dagens slut,
Och från ert enkla tjäll,
Der brasan brann på håll,
Till seklers sista qväll
• Skall dygd gå ut. —

Hell dig i minnets frid,
 Du folk från Gustafs tid —
 Ett hell åt dig!
 Med dig oss blodets band
 Knöt hop i Svea land,
 Och på Amerikas strand
 Vi gå din stig.

(STOCKENSTRÖM.)

Men dessa helgade tempel och grafvar höra oss ej till längre. Episkopalkyrkan, genom hycklad vänskap, lock och pock, har kommit i besittning af dem. Hvem af oss kan läsa följande utan smärta?

Från Wilmington, Del. För oss svenskar och svensk-amerikaner har denna plats egt särskildt historiskt intresse sedan 1638, då de första svenske immigranterna landstego här. Det nybygge, som då grundades, tillväxte så småningom och förstärktes af nya invandrare. I lekamligt hänseende förkofrade sig våra förfäder efter hand genom träget arbete och många umbäranden; men samtidigt kände de andliga behov och sökte äfven tillgodose dessa, och det skönaste minne vi ega från denna längesedan utdöda koloni vittnar om våra fäders gudsfruktan.

Det första templet de bygde har spårlöst försvunnit, men 1698 uppfördes den ännu qvarstående Trefaldighetskyrkan, som invigdes Trefaldighetssöndagen samma år. Minnet af detta högtidliga tillfälle firas årligen af de engelske episkopalerna, som nu mera begagna denna kyrka. Sistlidne Trefaldighetssöndag, då den 193:e årsdagen af hennes invigning firades, var undertecknad närvarande. Det var ett högtidligt tillfälle, det kändes godt att få inträda i ett tempel, som våra fäder för nära två århundraden sedan uppbyggt och i hvilket de då med andäktiga hjärtan dyrkade sin Gud, för att der få fira gudstjenst. Men omöjligt kunde man undgå att fyllas med sorg, ja, med rättmätig harm, då mansåg och hörde engelske episkopalprester enligt sin kyrkas ordning tjenstgöra i en helgedom, som kostat svenske lutheraner många försakelser och mycken möda att uppföra och i hvilket svenske lutheraner än i dag borde tillbedja. Templet står der, ett skönt vittnesbörd om våra förfäders gudsfruktan och uppoffrande sinne, och deröfver fröjdas vi; men hjärtat blöder, då vi på en vänlig begäran att få fira gudstjenst i våra fäders tempel få till svar ett blekladgt nej och vi sålunda måste gå förbi denna helgedom och hos främmande folk hyra en gudstjenstlokal. Våra fäder kommo för två och

ett halft sekel sedan hit, förde sin kärvordna tro och lära med sig, bygde sig ett par tempel och tillbådo sin Gud i egen helgedom. Deras barn ha i icke ringa antal landstigit på samma stränder, äfven många af dessa älska sina fäders tro och vilja dyrka Gud på fädrens vis, men sakna ett tempel, i hvilket de kunna få frambära bön- och loffer och lyssna till evangeliets glada budskap. Ej underligt därför, att hjärtat blöder i mångt bröst, hvarest ädlare känslor hysas. Men vårt hopp står till Herren. att han åter skall bygga ett altare och låta sitt namn förkunnas.

Aug. nr 35, '92, 500, 554.

“Tesse Higgins, the episcopal pastor of the *Swede's Church* upon the Christina could not let them in — they were *Lutherans*.” Nog svider det i våra hjärtan att dessa halfkatolska episkopalprester skola bebo våra lutherska prestgårdar, och förrätta sin gudstjenst i våra kyrkor och rubba våra dödes ben, som skulle ligga ostörda i sina grafvar vid Delaware till uppståndelsens morgon. Men den svenska lutherska kyrkan i Amerika lefver, den är mäktig nog att hädanefter skydda sina tempel, sina helga minnen och fädernaärfda tro, och särskildt skall den värna sig mot episkopaterna, dessa filisteer, som alltid ligga på gränsen af den lutherska kyrkans område för att öfverfalla de värlöse och röfva dem bort.

Flera nyare försök hafva gjorts af dessa filisteer att intränga på vårt område och plundra vårt folk. Läs hvad dr C. A. Svensson skrifer i *Framåt* den 20 maj, '91, och se vidare *Augustana* den 14 sept. 1893.

Det är länge sedan episkopaterna här i Amerika började tycka om oss svenska lutheraner. Det bevisar god smak hos dem, ty vi äro om uttrycket tillåtes, ett präktigt folk. Episkopaterna inse detta, och som nämnt är, de hafva icke börjat nyss dermed. Jag minnes väl, huru biskop Whitehouse för länge, länge sedan plitade med den saken både på det ena och det andra sättet. Han lyckades slutligen få det derhän i gamla Sverige, att utflyttningsattesterna, som immigranterna medförde från fosterjorden, innehöllo ett tillägg af den lydelse, att der ingen församling af “the Church of Sweden” finnes, rekommenderas innehafvaren af betyget åt episkopalkyrkans vård. Som nu faktiskt ingen “Church of Sweden” fans i Amerika, så dugde ju betyget för ändamålet i sigte hvar som helst genom en god uttydning. Det der lilla oskyldiga tillägget väckte dock uppmärksamhet både här

och i Sverige. Myndigheterna der hemma ämnade det icke såsom ett hugg åt "Augustana"-synoden eller den lutherska frikyrkan i Amerika. Man gjorde det i god afsigt, emedan man ansåg det vara bättre om utvandranne kommo under episkopalkyrkans vård, än om de skulle stå utom all församlingsgemenskap. Att detta var meningen vet jag af ingen mindre än ärkebiskop Sundberg.

En insändare till episkopaltidningen *Living Church* påstår: "Nio tiondedelar af svenska kyrkans medlemmar, som komma direkt från Sverige till Amerika, kunde samlas i den amerikanska kyrkans sköte genom en systematisk anordning af de tvänne ländernas biskopar." Han anser dessutom, "att de misslyckade försök, som gjorts för att insamla de svenska immigranterna i episkopalkyrkan, bero af försummelse hos dem, som äro destyrande i detta lands kyrka." Den okunnighet, som dessa yttranden ådagalägga så väl i episkopalkyrkans proselythistoria som om den svenska immigratens karaktär, är mer än löjlig.

Att tala om försummadt proselytnit hos den biskopliga kyrkans ledare är ett uppenbart hån mot sagda kyrkas historia. Hvilket nit visade ej episkopalledarne, när fråga var om att göra de svenske lutheranerna vid Delaware till episkopaler? Och hvilket nit ådagalade de ej för omkring tjugufem år sedan, då d:r Tustin tvänne gånger sändes till Sverige och der lyckades utverka de namnkunniga prest-attesterna med särskild rekommendation till episkopalkyrkan. Åt detta "trick" gladdes episkopalkyrkans ledare, ty derigenom trodde de sig hafva fått fastebref på den svenske immigranten; men de hade dervid missträknat sig på svenskens karaktär, som ej tillåter honom att oåtsporad så lätt sälja sin tro och öfvertygelse. Hvilket nit episkopalkyrkans ledare sedan visat att upplocka andlige öfverlöpare och industririddare och sedan anställt dessa för att proselytera bland lutheranerna är så väl känt, att intet vidare behöfver derom sägas.

Se här några drag af deras verksamhet!

I Chicago fins en svensk episkopalförsamling, hvilken lärare är en så kallad "kyrkoherde". Huru denna församling kommit till stånd kan ses i d:r Norelii historia. Efter att ha öfvergifvit den lutherska kyrkan blef denna "kyrkoherde" metodistprest; efter han tröttnat dervid blef han kongregationalistprest, och ifrån detta samfund, som ifråga om

författningar är slappare än något annat protestantiskt samfund, gick han helt plötsligt ut och blef episkopalprest, och så hastigt som man vänder ett blad blef han så högkyrklig, att han inte ville erkänna ordinationen i vår kyrka. Nu tror han på den apostoliska successionen och blott de här i landet, som äro vigda af anglikanska biskopar äro riktiga prester. Nu titulerar han sig "kyrkoherde" och har iklädt sig den svensk-lutherska kyrkans ämbetskrud och begagnar dess handbok och är en verkligt "vigd" prest. Denne fyrfaldigt vigde kanoniske prest utgifver en tidning, hvilken med frikostig hand sändes i friexemplar till framstående prestmän i gamla Sverige. På det mest illsluga sätt nedsätter den hela Augustana-synoden och på samma gång hycklar den allmöjlig vördnad för och kärlek till kyrkans män der hemma, för att med sitt fjesk och smicker om möjligt vinna deras förtroende. Hädanefter torde dock ej den tidningen föra många i vårt gamla fädernesland bortom ljuset. Denne "kyrkoherdes" mission i Chicago synes för öfrigt hufvudsakligen bestå uti att förrätta pastorala göromål bland de hemliga föreningarne och krogpartiet derstädes, och om han blott låte bli att hyckla att han vore luthersk, så vore han värd någon aktning.

Vi måste näst i ordningen med blygd och ledsnad nämna d:r Melin, en man, hvilken om han gjort ett rätt bruk af sin stora begåfning, kunnat vara en af Augustana-synodens vördade patriarker. Se här i korthet hans sista för oss och honom sjelf så sorgliga företag.

Följande urklipp, hemtadt ur S. K. förklarar sig sjelf och vittnar om hvart de der "svensk-kyrkliga" ämna sig:

"Kyrkoherden P. E. Mellin ifrån Sverige, Vesterås stift, hvilken med beröm tjenstgjort såsom lärare vid Augustana College och senast vid Lindsborgs läroverk, har erhållit svensk professorsbefattning vid "the General Theological Seminary" i New York. Denna professur är nyupprättad och högeligen af behofvet påkallad. Behofvet af svenska prester gör sig allt mer och mer gällande ibland våra svenskkyrkligt sinnade landsmän. Det macedoniska ropet höres ifrån alla håll. Unga män, med kallelse för det heliga predikömbetet, och hvilka idka teologiska studier vid ettdera af de svenska universiteten, hafva härigenom bereds ett synnerligen gynnsamt tillfälle att mot ringa kostnad fullborda sina studier, för så vidt de eljest hafva håg och lust att upptaga svensk-presterlig verksamhet i Amerika.

Kyrkoherden Mellin har af biskopen öfver New Yorks stift förordnats att i egenskap af prest, vigd afsvensk biskop, förrätta svensk gudstjenst inom stiftets kyrkor. Efter en kort vistelse i fosterlandet kommer kyrkoherden Mellin att redan ifrån höstterminens början inträda i sin verksamhet."

Han hade såsom bekant är, antagit kallelse till Bethany College, men stannade der blott en kort tid, innan han återvände till gamla landet, och i New York uppgjordes denna här meddelade plan. Sedan han var hemkommen till Sverige stod följande notis att läsa i *Dagens Nyheter*:

"*Studenter*, kunniga, med god talaregåfva och goda rekommendationer, önskas för svenska kyrkor i Amerika. Allt fritt under studietiden till prestvigningen. Svar till "Doktor E.", *Dagens Nyheters* hufvudkontor, Stockholm."

Sedan han vistats i Sverige under sommaren 1891 återkom han på hösten och följande notis var synlig i svenska tidningar:

"*Svenska prestkandidater till Amerika*. Till det nya hemlandet på andra sidan Atlanterhavet resa, skrifver F. T., via Göteborg tio svenska studenter, hvilka erhållit platser såsom frielever vid det för utbildande afsvensk-amerikanska prester inrättade General Theological Episcopal Seminary i New York. För någon tid sedan annonserades i tidningarne om anmälan till erhållande af dessa friplatser, och det önskade antalet elever blef snart fulltecknad. Det är under ledning af den till professor vid den amerikanska läroanstalten nyligen utnämde kyrkoherden Mellin i Stockholm, som den lilla expeditionen drager åstad. De unga prestämnen som vid institutet få fritt underhåll, tills de aflagt erforderliga examina, ämna derstädes genomgå den 1- å 2-åriga kursen och erhålla derpå anställning som predikanter i svensk-amerikanska församlingar." *Aug.* 41, '91, p. 635.

Dr Mellin kom och blef anställd som professor vid episkopalernas seminarium i New York, och ej långt derefter skrifver past. L. G. Abrahamson följande i *Augustana* nr 43, '91, p. 676.

"Apropos de svenska episkopalernas verksamhet, så är den en ytterst sorglig företeelse. Hvad jag då särskildt tänker på är det, att de arbeta under falsk flagg, att de föregifva, att de äro lutheraner, under det de äro episkopaler och motaga de amerikanska episkopalernas guld för sitt arbete. De hafva rätt att vara episkopaler, men de hafva ingen rätt att bedraga vårt folk genom att föregifva att de äro hvad de

icke äro. Isynnerhet smärtsamt är d:r Melins uppträdande. Sedan han varit professor vid tvänne af våra svensk-amerikanska läroverk och sedan han varit kyrkoherde i moderkyrkan i Sverige, dyker han nu upp här såsom episkopalprest och för att såsom professor vid en episkopalinrättning utrusta unga män för det tvetydiga arbetet att af lutheraner göra episkopaler. Detta är i sanning icke den hjälp vi vänta från Sverige."

Slutet på denna sorgliga mission blef följande (Se *Aug.* nr 3, '92):

"*Prof. P. E. Mellin*, senast anställd som lärare vid ett episkopalkyrkan tillhörigt teologiskt seminarium i New York med \$2,500 årlig lön, har i anledning af uppkomna samvetsskrupler och på grund af sin inom svenska statskyrkan aflagda prested funnit sig föranlåten att efter några månaders verksamhet inom episkopalkyrkan nedlägga sin professur och utträda ur nämnda samfund. Vi hafva oss ej bekant hvad *prof. Mellins* framtida plan går ut på. Vår uppriktiga önskan med afseende på herr professors framtida verksamhet är, att Herren måtte få anvisa honom det fält, der han med godt samvete och utan att bryta sin aflagda prested kan tjena Herren. Det verksamhetsfält Herren vill anvisa herr professorn ligger, så tro vi, inom det samfund han ifrån barndomen tillhört."

Dessutom är det väl bekant, hurusom pastor M. Stolpei New York fick herbergera herr professors familj, husvill som den var och blottställd på det nödvändigaste, och huru vi pastorer inom New York konferensen, på vårt konferensmöte i New Britain i febr. '92, gjorde en insamling bland oss till att bestrida d:r Melins resa tillbaka till Sverige.

Näst i ordningen måste vi nämna "kyrkoherden F." i staden W. Likasom den sorgligt ryktbare Nybladh måste flytta från den ena lägenheten till den andra i Galesburg, förföljd af brummande hyresvärdar och andra "björnar", till dess han slutligen måste rymma från staden, så synes äfven denne kyrkoherdes lif gestalta sig. Förr var han metodistprest, och nu har han redan gjort sig sorgligt ryktbar som episkopal-kyrkoherde. Hans privata lif kasta vi tystnadens slöja öfver, men ett par drag ur hans offentliga lif vilja vi här meddela. Antydningarne i följande skrifvelse belysa mannens i fråga karaktär.

Om honom meddelas följande i *Augustana* nr 28, '92, p. 444:

“Protestantiska episkopalkyrkan i Rhode Island har i dagarne hållit konvention i Providence. Bland annat fattades beslut att tillsätta en komité, bestående af hrr J. Brown, H. Brown och A. F—ll, hvars uppdrag är att hos svenske ärkebiskopen utverka, att svenska statskyrkan attesterar sina medlemmar till amerikanska episkopalkyrkan. Biskop Clark menade tro på, att hans kyrka på det sättet skulle få många nya medlemmar och pastor F—ll sade, att om episkopalkyrkan ville hjälpa det svenska folket, så vore det tid just nu”. Som är väl bekant så var herr kyrkoherden hemma i Sverige sommaren '92 och skref långa epistlar hvarje vecka till en viss tidning i detta land, och hans verk för öfrigt i Sverige den sommaren angifves i följande bref:

“Då dessa lutherskt-biskopliga kyrkoherdar komma hem till Sverige, uppträda de der såsom lutherska prester, men här i landet motarbeta de den lutherska läran och det lutherska samfundet. Detta är att verka Herrens verk på ett mycket misstänksamt och tvetydigt sätt. För ej så länge sedan var kyrkoherden F—ll hemma i Sverige och ageradesvensk luthersk prest med en sådan säkerhet, att han drog sjelfve pastor primarius i Stockholm vid näsan. På det att nu ingen må tro, att vi gripa våra påståenden ur luften, anföra vi något ur ett bref, dateradt i Stockholm den 14:de mars 1893. Detta bref har benäget stälts till vårt förfogande af en viss ämbetsbroder, som råkar vara tämligen väl bekant med en af de uti den lutherska kyrkan hemma i Sverige framstående män, hvilka kyrkoherden lyckades föra bakom ljust. Stockholms korrespondenten skrifver sålunda: ‘Beträffande episkopalerna vill jag nämna, att bemålde F—ll kom hit till Stockholm och uppvaktade pastor primarius Fehr, hvilken genast lät sig duperas af honom, och blef jag bjuden tillsammans med F—ll af pastor primarius på supé. Nog tyckte vi, att han saknade studier, men han undvek skickligt att blotta sig allt för mycket och höll sig helt på amerikansk jord, hvarför vi försattes uti den ställningen att såsom icke hemma der vara uppmärksamma åhörare. Emelertid upptäckte vi åtskilliga oegentligheter vid slutet af hans vistelse i Sverige, hvilket föranledde oss taga närmare reda på gynnaren, och funno vi då, att det var humbug med hela karlen, något, som vi låtit vederbörande inom episkopalkyrkan ordentligt veta, och hvilket föranledt emellan dels F. och Amerika och dels mig och F:s kolleger en ganska pikant skriftvexling, hvarvid man på allt sätt sökte fritaga sig från

allt ansvar för den gode F—lls humbugartade uppträde. Jag var isynnerhet förargad, då jag låtit mig af Fryxell du-
peras derhän, att jag i tidningen skref en ganska välvillig
notis om hans besök och mission i Sverige, hvilken notis till-
följe af mitt inflytande i svenska pressen intogs i nästan alla
tidningar och utgjorde för honom en varm förespråkare,
hvarhelst han for fram. För att sätta mig i tillfälle att
skrifva om amerikanska förhållanden inbjöd han mig å sitt
samfunds vägnar till Amerika, biljett för dit- och hemresa
skulle tillsändas mig. Allt var emellertid lögn och skoj.' Vi
hysa intet som helst personligt groll emot vare sig kyrko-
herde F—ll eller de öfrige svenske lutherskt-episkopale
kyrkoherdarne, men deras sätt att proselytera kunna vi ej
annat än afsky, såsom varande uti snörrätt strid mot san-
ningen och en vanlig kristlig moral. Vi anse det därför så-
som vår pligt att upplysa vårt lutherska folk rörande be-
skaffenheten af desse mäns verksamhetssätt samt skefva och
inför ett vanligt förnuft ohållbara ställning. Finna desse
män det finansiella betet ymnigare på den biskopliga kyr-
kans grönskande ängar, äro de mycket välkomne att der gå
uti bet, men då böra de såsom svenske män ej till den grad
genera det för sin rättframma ärlighet bekanta folk, från
hvilket de härstamma. Huru man än svänger sig, kan det
aldrig anses som ärligt att stjäla den lutherska kyrkans li-
turgiska livré för att uti den samma så mycket lättare vinna
anhängare för ett helt annat samfund." *Aug. 20, '93, p. 314.*

"Worcester, Mass., den 9 okt. '93.

Får först nämna det kyrkan var fylld af folk, och sedan
en psalm sjungits och mötet inledts med bön af pastor Berg,
öppnades mötet. Som ordförande fungerade ingenjör James
Forsstedt och som sekreterare herr Tode. Ordföranden re-
dogjorde i korhet för mötets ändamål, nämligen bästa sät-
tet att under nuvarande tryckta tider skaffa hjälp för behöf-
vande landsmän och familjer.

Såsom en del talare yttrat sig, begärde ingenjör Trotz
ordet och redogjorde för huru inbjudarne för mötet hade
tänkt sig planens realiserande: Meningen vore, yttrade ta-
laren, att inrätta s. k. ångkök, hvarest sådana personer som
deraf vore i behof kunde erhålla mat, och att förhindra det
alla både möjliga och omöjliga människor skulle kunna rusa
dit och få sina behofver fyllda hade inbjudarne tänkt sig att
tillhandahålla biljetter, hvilka skulle till verkliga behöfvande
utdelades och på dessa biljetter mat erhållas endera till för-

täring på stället eller ock till afhemtning. Denna senare plan "till afhemtning" tycktes mottagas med allmän glädje. Ett undantag fans dock och deröfver förvånar man sig ej. — Jag skulle ej yttra mig derom — ty hvar och en har ju rätt att säga sin tanke — om det ej kommit från en man, från hvilken man ej hade väntat det samma, herr F—ll, den der sig kyrkoherden kallar. Mannen var af den tanken, att den svenska "stoltheten" skulle uppresa sig mot ett sådant förfarande. Man skulle, enligt hans mening, känna sig förödmjukad att gå och få mat på ett sådant ställe. Kom ihåg, herr "kyrkoherde", att här är ej nöden sjelfförvålad, här är brist på arbete som förorsakat den samma, och följaktligen behöfver man ej låta den "medfödda" stoltheten hålla sig tillbaka från att på "ärligt" sätt skaffa ett mål mat för sig sjelf, sina barn och hustru. Men på så sätt och vis hade han nog rätt, då han sade att svenskarne vore ett stolt folk. Så är det ock; då man hör talas om huru som en och annan hvilken älskar att kalla sig lysande ljus för mänskligheten, bedrager folk, ljuger både öfver sig sjelf och andra, besöker krogar, der samhällets afskum samlas och utför sina vilda orgier, då är det som den svenska stoltheten reser sig upp och man — skämmas. Händer det sedan ett sådant "ljus" med knoppen full af söndagsarbetande kopparslagare och med knäna svigtande, som bure han all verdens synder på sina skuldror, stapplar fram "to the pulpit" för att i den Högstes namn tala bot och bättring till sin lilla hjord, då reser sig åter den svenska stoltheten och man beklagar att — prygelstraffet ej är tillåtet. Sådant har händt och händer i våra dagar, och då man ej är för stolt till sådana saker, huru skall man då vara för stolt att besöka ett ångkök för att få ett godt närande mål mat, som gör en godt ända in i själen. Bort det, herr "kyrkoherde", och glöm aldrig att en stolt nation äfven är en ödmjuk sådan. Hungern säger mången gång: "Härintill skall det komma och icke vidare, härskola dina stolta böljor sätta sig", och godt vore om man predikade och på samma gång efterlefde denna sköna lära."

Korrespondens till *Framåt*.

En af deras i New York af dervarande biskopen vigde unga prester stationerades i staden X., der vi haft flerårig verksamhet. I *Aug.* nr 6, '92, sid. 90 är ett bref infördt som omnämner, huru han der började sin verksamhet:

"D:r T., den amerikanske episkopalpastorn, hade kallat hit en af de svenske episkopalstudenterna från New York och

pålyste i tidningen, att han skulle komma hit och hålla julotta för svenskarne och predika hvarje söndagsqväll och att han var hitsänd af ärkebiskop Sundberg i Sverige! Studenten kom och veckan före jul gick han omkring till alla svenskarne och talade illa om vår verksamhet och sade, att han var den *rätte luth. presten*. D:r T. hade hyrt rum för honom på ett af våra större hotell och betalade alla hans räkningar. Ganska många gingo till julottan, men de flesta voro sådana, som sällan eller aldrig gått till våra gudstjenster, utan hellre gått till krogen. Studenten uppträdde i prestkappa och prestkrage och efterhärnade gudstjensterna i statskyrkan i Sverige så godt han kunde. Till sist pålyste han, att han skulle komma hvarje söndagsqväll, så att de nu skulle få *äkta svensk luthersk gudstjenst*. En större del af dem, som voro med vid ottan, hade firat otta litet tidigare på den svenska krogen, och ifrån kyrkan gingo de jublande till krogen igen, ty nu hade de fått sådan prest, som de ville hafva. Hvarje söndagsqväll sedan dess har studenten kommit hit. Vi hafva äfven hört, att episkopalstudenten skall prestvigas i påsk, och sedan kommer han nog hit för att försöka med alla medel att förderfva vår lilla församling. Bröder i tron, bedjen för oss.

KYRKOSTYRELSEN."

Han kom mycket riktigt efter sin ordination och lyckades genom hyckleri och lögner vinna på sin sida sådana svenskar i staden, som voro liknöjda för eller fiender till vår verksamhet. Bland dessa bestod hans hufvudsakliga mission i att nedsvärta oss så mycket han kunde, att deltaga med i deras samqväm, att inbilla dem att de yttre kyrkoceremonierna och att taga sig en "ögonöppnare" då och då var *äkta lutherskt*. Sjelf måste han af helsoskäl begagna "beer" dagligen. Snart blef han promoverad till större pastorat. Frukten af hans verk är denna. En större del af vårt folk på platsen är inskrifvet i engelska episkopalkyrkan, der erlægga de ingen afgift; rektorn, vis som en orm, men långt ifrån enfaldig som en dufva, gör deras pastorala för rättningar; ett svenskt predikobesök få de i månaden, helt få infinna sig då; för öfrigt äro de vänner till krogen, men bittra fiender till oss; en del hafva blifvit fritänkare, och de fleste äro oåtkomliga för Guds ord.

Ännu en af deras män vilja vi omnämna, och han är f. n. den förnämste ibland dem. Nyligen promoverades han till "missions-superintendent" eller "ärkediakon". Huru högt han än kan stiga på episkopalernas *preststege*, så kan han

dock icke blifva "biskop", ty för att blifva biskop måste en person vara "en lär'd presbyter, af åtminstone trettio års ålder, han måste vara född i lagligt äktenskap, och dessutom hafva ett godt lefverne och uppförande", och då oss veterligt, herr X. ej besitter någon enda af dessa kvalifikationer, utom åldern, så antaga vi att han ej kan blifva "biskop", om episkopalkyrkans lagar hafva någon gällande kraft. Denne man åt vårt bröd i B., sedan i P., nu sitter han vid episkopalernas bord. Hans första proselytverk var följande: Då han lyckats vinna vår församlings förtroende i P., så in gick han i komplot med episkopalerna att öfverlemna vår församling åt dem. likasom Judas kom öfverens med det höga rådet i Jerusalem att förråda Mästaren. Om den tolkningen är sann, att Judas trodde att Mästaren skulle befria sig, sedan han blifvit förrådd och Judas vinna trettio silfverpenningar på det hela, så förefinnes i sanning en slående likhet mellan denne ärke diakon och ärkesyndaren Judas. Så här utfördes komplotten, enligt gängserykten i våra trakter. "Herr X. gick omkring till en del kommunikanter i församlingen och sade: "Episkopalerna hafva lofvat bygga oss en kyrka, om vi vilja förena oss med dem; nu skola vi öfvergå till dem, men då kyrkan blir färdig, så utträda vi igen ifrån dem, och vi hafva fått oss en kyrka lätt nog, och vi äro fortfarande lutheraner." En större del läto sig skamligt nog bedragas, men så kommer den senare akten. Episkopalerna bygde kyrkan och svenskarne bidrogo äfven, men under tiden hade "knepet" blifvit upptäckt genom pastor S., och då kyrkan stod färdig att invigas, så öfverlemnades inga värdepapper åt församlingen, utan den engelska episkopalförsamlingen behöll hela egendomen. Om nu svenskarne ginge tillbaka, så hade de förlorat sina penningar som de subskriberat till kyrkobygget och dessutom fått skam till lön. Följden var den, att de måste stanna kvar. Församlingen var tillfångatagen och kom ej lös och herr X. fick den bestämda lönen. Sedan blef han promovrad till staden Y., der bygdes åter en kyrka åt honom, men hans proselyteringsarbete der har ej krönts med synnerlig framgång. Det mesta han gjort har varit att utgifva ett traktatblad, hufvudsakligen för att smutskasta oss, och för öfrigt har han skrifvit förvrängda notiser i engelska episkopaltidningar för att uppegga de amerikanska episkopalerna till att så mycket som möjligt proselytera bland vårt folk. Han har heller aldrig glömt att

framvisa sin egen stora betydelse i detta proselyteringsarbete. Vi anföra härmed några exempel på hans skriftställer.

I *Living Church* '93, t. ex.: "Nio tiondedelar af svenska kyrkans medlemmar, som komma direkt från Sverige till Amerika, kunde samlas i den amerikanska kyrkans sköte genom en systematisk anordning af de tvänneländernas biskopar och att de misslyckade försök, som gjorts för att insamla de svenska immigranterna i episkopalkyrkan, bero af försummelse hos dem, som äro styrande i detta lands kyrka."

Hvilka lögner och inkonsekvenser bara i detta stycke! När blef den amerikanska episkopalkyrkan detta lands kyrka? När blefvo amerikanska episkopalbiskopar likställda med de svenske biskoparne? När har den amerikanska episkopalkyrkan varit försumlig att proselytera bland vårt folk och hurudan skulle den systematiska anordningen vara för att kunna bedraga nio tiondedelar af vårt folk? Se här andra prof:

Ur en af New Yorks dagliga tidningar för den 9 maj '93 meddela vi följande:

"*Mission work among the Swedes.* At the meeting of the Board of Managers of the Domestic and Foreign Missionary Society of Protestant Episcopal Church at the Bible House yesterday a petition of the Swedish churchmen throughout the country that general missionary be appointed to care for that nationality was favorably acted upon.

The right to appoint the new missionary was vested in Bishop Potter, and he sent in the nomination of the Rev. J. G. Hammerskoeld, of the city, for the place.

The Board confirmed the Bishops nomination without a dissenting voice.

Mr. Hammerskoeld is attached to St. Bartholomew's Swedish Mission, and is well known among his countrymen in America."

Hvar kom den petitionen ifrån? Hvad menas med "*the Swedish churchmen throughout the country*?"

"The Missions of the Protestant Episcopal Church among the Swedes in the Eastern States. By Rev. J. G. Hammar-sköld. Being a paper read before the Southern Convocation of the Diocese of Massachusetts in Grace Church, New Bedford, June 2nd, 1891, and ordered to be printed."

Förf.n börjar med att säga, att ända sedan 1637, då den första svenska kolonien slog sig ned på Delaware's strand, har man en serie tillförlitliga historiska uppgifter, som visa,

i hvilket förhållande de svenska kolonisterna stodo både till moderkyrkan och till den anglikanska kyrkan, och fortsätter sedan på följande sätt:

“På dessa uppgifters auktoritet kan det sägas, att med högst få undantag voro de prestmän, som svenska lutherska kyrkan officiellt utsände såsom andlige ledare för den lilla hjorden på denna sidan oceanen, icke blott villiga och begärliga att åvägabringa ett vänskapligt och broderligt förhållande mellan deras egen och den anglikanska kyrkan, utan sökte t. o. m. få en fullkomlig förening mellan de två kyrkorna till stånd.” (Se sid. 3.) Vidare heter det på samma sida: “Redan de två svenska presbyterna Torkill och Campanius sökte efter engelske andlige (english churchmen), med hvilka de kunde samverka, emedan de kände sig vara beslägtade med dem i ande, författning och gudstjenst; och de prestmän, som senare utsändes af den svenska kyrkan (Acrelius, von Wrangel, Rudman, Dylander och andre) arbetade hand i hand med den anglikanska kyrkans presterskap.” På 4 sidan heter det: “Den tidens historieskrifvare berätta, att svenska prestmän ganska ofta officierade i de engelska episkopalkyrkorna icke blott vid den vanliga gudstjensten utan äfven vid den heliga nattvardens utdelande, och att engelska prestmän gjorde det samma i svenska kyrkor. Denna lyckliga förening mellan de engelske episkopalerne å ena sidan och de svenske episkopalerne å den andra fortfor till d:r Collins död, 1831, lika innerligt, som föreningen i dag är mellan de protestantiska episkopalkyrkorna i Föränta Staterna. Alldenstund de svenske och engelske andlige stodo i ett så broderligt förhållande till hvarandra och alldenstund de äldsta svenska församlingarna önskade fullständigt förena sig med vår kyrka, så beslutade Sveriges ärkebiskop att icke sända någon prestman såsom d:r Collins efterträdare. På goda grunder antog han, att vår kyrka skulle öfvertaga den andliga vården om de svenske immigranterna.” Som stöd för detta ärkebiskopens antagande anföres paragrafen i en del prestbetyg, om der ej skulle finnas någon *svensk* kyrka på platsen dit han komme o. s. v.

Sedan beklagar han episkopalkyrkans försumlighet att taga vara på svenskarne.

Vidare säger past. Hammarsköld, ss. 4 o. 5: “I detta sammanhang bör det sägas, att då den svenska kyrkan upphörde att sända prestmän till de svenska kolonisterna och då vår egen kyrka försummade att taga vård om dem, an-

togo några ultraevangeliska prester inom den svenska kyrkan sina vänners och beundrares bland de svenske kolonisterna inbjudning och öfverforo Atlanten för att öfvertaga den andliga ledningen af det svenska folket i detta land. Detta skedde 1850—60. Dessa män hade, medan de ännu voro i Sverige, öfvergått till det s. k. läseriet, en religiös rörelse, som något liknade puritanismen i England; och följaktligen stälde de sig vid sin hitkomst på broderlig fot med kongregationalisterna, hvilka försågo dem med pekuniär hjälp, som de allra mest behöfde, med det vilkor, att deskulle arbeta i öfverensstämmelse med kongregationalistisk författning och lära. Emellertid, så snart de lyckats grundlägga flera församlingar och icke längre behöfde kongregationalisternas understöd, grundlade de år 1860 den s. k. Augustana-synoden." Han fortsätter vidare: "Det är icke min mening att i detalj skildra den falska framställning af vår kyrka, till hvilken denna synod och hennes officiella tryckalster gjort sig skyldiga, men jag anser det vara min pligt att säga, att denna synod ingalunda är en sann kopia af kyrkan i Sverige, ehuru dylika anspråk oupphörligt göras. Synoden förebär verkligen, att hon är denna kyrkas enda lagliga dotter och representant. Hvem som helst, som har den minsta kännedom om de verkliga fakta och dömer opartiskt, tvingas dock att tillstå, att der förefinnes emellan den svenska kyrkan och Augustana-synoden åtminstone lika stor skilnad i lära, disciplin och gudstjenst, som emellan vår egen kyrka och t. ex. den presbyterianska. Denna lilla framställning borde vara nog att visa, att det är vår kyrkas både rättighet och pligt att använda mera af sin kraft för missionsarbetet bland svenskarne i Amerika."

Af hvad jag anförnt finna vi, att episkopalerna vilja bevisa, att de svenske immigranterna officiellt af svenska kyrkans högsta ämbetsmän öfverlemnats åt den episkopala kyrkans andliga vård, och att Augustana synoden, såsom väsentligen olik svenska kyrkan, stulit och ännu håller på att stjåla hvad som egentligen tillkommer den anglikanska kyrkan. De vilja derfor nu på allvar söka, om möjligt, återvinna något af det som gått förloradt, men särskildt förebygga, att de, som efter detta invandra, gå samma väg. *Aug. 47, '91.*

Huru kan en person sammangyttra en sådan mängd lögner? Om han hade läst någon annan bok än episkopalpresten Clays om svenskarne vid Delaware och velat vara ärlig, så hade han aldrig gjort så barocka påståenden? Stod

den svenska kolonien vid Delaware i något sådant förhållande till engelska kyrkan som här antydes? Läs Otto Norbergs arbete "Svenska Kyrkans Mission vid Delaware", utgifvet i Stockholm 1893. Så här heter det der:

Sid. 2. Då den svenska staten skickade sina söner bort till så fjärran orter, kunde hon icke underlåta att så långt möjligt var sörja för deras religiösa behof. Derfor betonades också just denna sak i den instruktion, daterad Stockholm den 15 Aug. 1642, som uppsattes för guvernören i Nya Sverige, Johan Printz. "För all ting skall guvernören efterakta och si deroppå, att Gud den Allrahögste nu i allt bevises en sann och skyldig gudstjenst och tillbörlig ära, lof och pris, och fördenskull all god ansening göre, att gudstjensten efter den sanne Augsburgiske konfessionen, Upsala Concilium och svenske kyrkoceremonier varder ifrig drifven, och alle man isynnerhet ungdomen, deras kristendoms stycker väl informerad och därjemte all god kyrko disciplin hållen och exarcerad." Med anledning häraf utsändes också vid olika tillfällen prestmän, som skulle taga den kyrkliga undervisningen och ledningen om hand. Om dessa och deras verksamhet under sextonhundratalet ega vi endast några fragmentariska uppgifter, som vi sökt att hopsamla." Hvad betyda nu herr H:s lösa påstående om att "de voro icke blott villiga och begärliga att åvägbringa ett vänskapligt och broderligt förhållande mellan deras egen och den anglikanska kyrkan", och hvar har herr H. funnit sin tillförlitliga serie af historiska uppgifter om ett sådant "broderligt förhållande". Om Torkillus heter det. (Sid. 3). Denne, som anländt till Nya Sverige med den andra expeditionen år 1639, verkadesåsom pastor på en plats, som fått namn Kristina efter Sveriges då regerande drottning. Under hans tid uppfördes ett slags gudstjenstlokal, som fick sin plats inom vallarne vid Kristina skans. Detta senare var nödvändigt, emedan indianerna icke alltid voro att lita på trots alla vänskapsbetygelser. Efter femårigt arbete insjuknade Torkillus i Kristina skans och dog d. 7 Sept. 1643. Så långt O. N. Inte ett ord om några episkopaler här. För öfrigt funnos ju inga episkopaler i dessa trakter vid denna tid.

Om Campanius heter det (Sid. 3): "Samtidigt med guvernören Johan Printz afreste hemifrån 1642 en ny prest Johannes Campanius Holmiensis att betjena sina landsmän i det främmande landet. Campanius, som egnade sig och sina krafter i oförtrutet arbete och under ständiga resor till för-

samlingens undervisning, förvärfvade sig det vackra vitsordet att hafva varit en "vir ob indefessum, semper amorem Dei propagandi studium summopere laudandus". Sin hufvudstation synes han hafva haft vid Tinicum (Tenakong) eller Nya Göteborg, ungefär tre svenska mil från Kristina, och der uppfördes en kyrka, som han högtidligen invigde den 4 Sept. 1646." Campanii helsa blef emellertid af ansträngningarne betydligt försvagad, och detta förhållande jämte tanke på hustru och barn bestämde Campanius att efter fem års vistelse i Amerika supplicera om hemkallelse. I maj 1648 begaf sig Campanius hem med hela sin familj. Kan herr H. upptäcka något om episkopaler i denna teckningen?

Hör vidare om prosten von Wrangel som herr H. med förkärlek omnämner (se O. N. p. 150):

"I lydriad för instruktionen och domkapitlets oförtydbara mening sökte Wrangel och hans ämbetsbröder så vidt möjligt var att bibehålla svenska språket. Under mer än ett års tid predikade Wrangel på svenska, men utan att kunna få församlingen tillhoppa, allraminst ungdomen. Han måste göra den sorgliga upptäckten, att icke ens fjerdedelen af församlingen kunde hafva något gagn af hans tienst i så fall. Redan i slutet af 1759 hade han måst erkänna, att det var så långt gånget, "att en prest, som vill tillfredsställa sitt samvete, omöjligan kan alldeles lämna af att predika på engelska." Det var mest *fruktan för engelska kyrkans proselyt-makeri*, som tvang Wrangel att predika på engelska, innan han kunnat inhämta sina förmäns medgifvande. Verksamt intrigerade den engelske pastorn i Chester bland de icke svensktalande medlemmarne af Vicacoa församling för att värfva dem för sin kyrka, *föregifvande att skilnaden mellan de båda kyrkorna vore i sak ringa*. Ungdomen sökte han vinna genom att insätta åtskilliga af dem till föreståndare i den engelska kyrkan. Härigenom blef stor fara, att största delen af församlingens ungdom skulle försaka den lära, som genom Guds nådiga försyn och Svea konungars omsorg blifvit öfver hundra år bibehållen. Ännu farligare var försöket af en engelsk pastor Peters att i församlingens hjärta uppbygga en engelsk kyrka. Så hemligt bedrefs detta företag, att de fleste af församlingens ledamöter hunnit under-teckna sina namn för bidrags lämnande, utan att någon af församlingens föreståndare fått aning derom. På grund här-af kom Wrangel att intaga en mera kylig hållning gent emot engelska kyrkan och dess presterskap och höll sig undan de-

ras synoder. Samtidigt var å bane ett delningsförslag af kyrkans egendom mellan dem som förstodo och dem som icke förstodo svenska. Vicacoa församlings äldste ingingo då till sin kyrkoherde med begäran, att han måtte genom predikan på engelska möta dessa hotande försök, med bestämdt framhållande, att de inför Gud vore utan ansvar, om eljest församlingen genom förlägenhet att höra Guds ord i ett språk, som vore dem bekant, måste lämna den lära, som dittills blifvit predikad ibland dem. Wrangel hade naturligtvis icke mer än ett svar att gifva.

Den tvingande nöden och kärleken till den lutherska läran förmådde församlingens medlemmar att vid samma tid framlägga inför ministeriet förslaget att på egen bekostnad uppföra en ny kyrka, der den evangeliska läran skulle förkunnas enbart på engelska, hvilket förslag också godkändes. Detta sakernas förhållande önskade de genom ministerium få fram-buret till Sverige, så att intet missförstånd måtte uppstå."

Sådan var ställningen äfven i Kristina. P. 152. Dessa historiska fakta bevisa helt annat än herr H:s påståenden. För att förebygga episkopalernas proselyteringsarbete, så börjar Wrangel predika på engelska och församlingen är villig att uppbygga en ny kyrka, der den lutherska läran kunde predikas på det engelska språket. De äro äfven måna om att låta moderkyrkan veta det, för att visa både med *ord* och *handling* sin ståndaktighet i den lutherska läran. Dertill är att märka, att en stor del af församlingen redan inte förstod det svenska språket, så att detta varett kraftigt skäl, hvarför de kunde sluta sig till någon engelsk församling.

Rörande d:r Collin, om hvilken herr H. synes veta så mycket, säger vår författare, sid. 209: "Föga känna vi hans verksamhet från de sista fyrtio åren." Herr H:s försök såsom kyrkohistoriker äro helt och hållet misslyckade; det enda som saknas är fakta. Hans yttranden om vår synod äro så barnsliga, grundlösa och barocka, att de väcka ens medlidande med mannen i fråga. "De svenska lutherska församlingarne i Amerika hade en nioårig historia före Augustana-synoden, eller från 1851—1860. Under denna tid hörde de, tillika med några norska församlingar, till Ev. Lutherska Synoden af norra Illinois" (D:r Norelius i *Korsbaneret* 1885 p. 6). Troligtvis har herr H. hvarken sett eller hört talas om den Ev. Lutherska Synoden af norra Illinois, eller vår nioåriga historia i förening med denna synod, eftersom han påstår, att vi under dessa nio åren hörde till kongrega-

tionalisterna, eller kanske han är lika oförmögen att skilja ett evangeliskt lutherskt samfund ifrån ett kongregationalistiskt, som han är att skilja den ev. lutherska kyrkan från den anglikansk-katolska. Hans lilla tankeverld synes vara i ett bedröfligt kaotiskt tillstånd. Kännetecknen som karakterisera de svenske episkopalpresterna i östern och deras verksamhet gälla äfven för deras gelikar i vestern, och är det därför öfverflödigt att orda något om de senare.

Sorgligt är i sanning episkopalkyrkans proselyteringsarbete bland vårt folk, ty denna kyrkas inre tillstånd är ett verkligt kaos. Hvilken klyfta mellan de längst gåenderitualisterna, som af Roms lärobegrepp endast ha Marias obesmittade födelse och påfvens ofelbarhet qvar att svälja för att vara fullblodskatoliker, till de ultraprotestantiska bland de lågkyrkliga. Hvilket uppror, hvilket fäktande, och hvilken strid, under det hån, paradt med hatfulla och föraktliga yttranden, rikligen utslungas, hufvudsakligast från den högkyrkliga sidan. Dessa senare hafva makten ty de äro sammanknutna, liksom jesuiterna, genom hemliga broderskap och föreningar — "Society of the holy Cross" — "Confraternity of the blessed Sacrament" och andra; det är äfven på modet att vara hög, låg vill ingen vara; dessutom hålla de strängt på celibatet och lefva på klosterligt vis i "clergy houses" (hem för det andliga ståndet). *Kyrkan* är deras lösen, men ej *Kristus och hans evangelium*. Ju mera teatralisk gudstjensten är desto bättre. Det är icke nog med att dessa prester äro "sällskapsmänniskor och balkavaljerer, utan de tillstålla äfven i sina församlingar alla slags världsliga förströelser, såsom konserter, dansnöjen, teaterföreställningar. I London har en af deras prester mottagning i sitt hem, der han ger fri undervisning i dans, under ledning af en f. d. balettdansös. Äfven finnes der en "kyrko- och teaterförening", ganska vidt utspridd, stiftad af en af deras biskopar, i hvilken teaterfolket förpligta sig att besöka kyrkan då och då, och de andlige medlemmarne att besöka teatern vissa qvällar i veckan, för att sålunda "höja skådespelet från dess låga ståndpunkt". Ja, presterskapet i Clapham i London hafva sjelfva skrivit och utfört ett drama på teatern till folkets förnöjelse. Dessa högkyrklige ifra för katolska regler och ceremonier, såsom presternas celibat, ljus på altaret, korstecken, vigvatten, granna skrudar för presterna, ståtliga mattor, dyrbara altardukar och andra paramente-saker för kyrkorna. De kasta långtansfulla blickar öfver till Rom, och

kurian småler behagligt åt ritualisternas arbete på att uppföra det uppväxande släktet i de katolska principerna. (Se vidare Frideborg 1889 sid. 162 o. följ.) Sådan är episkopalkyrkans inre tillstånd i England, och sådant börjar det blifva mer och mer äfven i den amerikanska ep.-kyrkan. Sorgligt är äfven detta proselyteringsarbete, då vi tänka på de personer, som sålt sig till att utföra det, och de medel de begagna. Personerna sjelfva äro, som det synes, helt och hållet främmande för ett sant Guds ord och ett sant kristligt lefverne, och begagna alla medel, lögn, svek och hyckleri, att utföra sitt låga värf. Men sådana personer behöfvas för att utföra ett så uselt "geschäft". Jesuiterna äro ju outhärliga för påfven. Men deras verk får ett förskräckligt slut, ty Guds dom och förbannelse hvilar öfver dessa ulfvar i fårakläder.

Likasom David dömde sig sjelf omedvetet till döds, så uttalade en af deras män, utan att ana det, ett profetiskt domsord öfver hela denna sorgliga verksamhet. Denne episkopaldiakon var ärlig nog att ikläda sig episkopalskruden. Efter gudstjenstens slut upplyste han om orsaken hvarför han gjort så. "Den är så högtidlig", sade han; "i gamla testamentet står det ju stadgadt, att öfverstepresten skulle vara klädd i en hvit skrud, och den lagen har ännu aldrig blifvit upphäfd; och dessutom sveper man *lik* vanligtvis i hvitt." I flera hänseenden kan denna verksamhet allaredan kännetecknas med ordet *retrograd*, och det kanske ej dröjer så länge, innan den sista högtidliga svépningen måste företagas med "den svenska biskopliga kyrkan" och hon gömmas undan i det tysta.

Själarnes biskop, vår dyre Frälsare, bevara vårt svenska lutherska Sion i detta land, vår kära Augustana-synod, "Sveriges amerikanska dotterkyrka", för alla fiender, att ingen må kunna tillfoga henne någon skada! Amen.

C. A. BLOMGREN,

Bridgeport, Ct., i nov. 1893.

